

kintélyek megkérdőjelezése persze az irodalomban is hálás szerep, függetlenségünk, önálló gondolkodásunk megkérdőjelezhetetlen bizonyítéka. (Vessük ezt össze azzal a felülmúlhatatlanul pontos mikszáthi megfigyeléssel, mely szerint „nem lehet tudni, mi teszi az embert emlegetetté: az-e, ha valamely nagyon biztos dolgot tagad, vagy az, ha valami hihetlent állít”.)

A félreértések elkerülése végett nem a „végre közérthető” Esterházyt jöttem dicsérni, pusztán azt a véleményt szeretném nyilvánvalóvá tenni, hogy a *Semmi művészet*, ha komplexitásában el is marad például a *Harmonia Caelestis*től, hihetetlenül szórakoztató szöveg. Nemcsak olvasmányossága, közérthetősége ellenére, de legalább annyira *abból következően* az. A *Semmi művészet* ugyanis egyfelől nyilvánvalóan szervesen kapcsolódik az Esterházy-életmű egészéhez (tovább árnyalva a fikció–valóság problematikát, amennyiben a szöveg a fikcionalitás terében „leplezi le” *A szív segédigéinek* „fikcionalitását”; az anya „fiktív” feltámasztásával végsősoron egy „fiktív”, giccsesre idealizált anyaképet leplez le, ahol az anya éppúgy lehet nemtörődöm, mint kurva), másfelől azonban, minthogy tulajdonképpen erre az egyetlen (nem is túl nehezen fölfejtendő) „poénra” épül, olyan olvasók felé is utakat találhat, akik éppen az Esterházy-szöveg túlzott komplexitását tarthatják riasztónak.

A futballöltözők világa, a diktatúrák kis szabadságának képei, a briliáns nyelvi leleménnyel megalkotott, majd szétírt alakok (például Görög Miki) akár egy kevésbé elméletközpontú olvasatban is kitűnően funkcionálhatnak. Ugyanakkor pedig ezen elképzelt „naiv” olvasatok számára is megkerülhetlenné (mégis hozzáférhetővé) válik számos olyan kérdés (a játék valósága – fikció valósága analógia stb.), amely – pontosan ezen olvasatok nézőpontjából – visszafelé teheti izgalmassá Esterházy korábbi írásművészetét.

És habár a *Semmi művészet* Esterházy „nagy” szövegeihez képest nyilvánvalóan kevés radikális újítást hoz, (ettől függetlenül és éppen ezért) engedi működni, betölteni azt a (játék)teret, amelynek megalkotásában éppen a „nagy” szövegek vállaltak döntő szerepet.

MÉSZÁROS MÁRTON

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2008,*
224 oldal, 2990 Ft)

HÁSZ RÓBERT: *Sok vizeknek zúgása*

„Bizony mondom nektek, történetet elmesélni sokkalta nehezebb, mint ahogyan egyesek gondolnak. Mert íme, ahogy belekezdnek, máris nehézségekbe ütközöm.

Nem tudom ugyanis eldönteni, miékként indítsam históriámat. Kezdem talán az elején, ahogyan illik, hogy minden világos legyen? Esetleg legyenek furfangos, és kezdem a történetemet a legvégén, hogy aztán orránál fogva vezethessem az olvasót visszafelé térben és időben, rák módjára rekonstruáltatva vele a történetet, mintegy elhitelve balga fejével, hogy ő maga az, aki rájön mindenre?”

E szavakkal kezdődik Hász Róbert *Gileádi csoda* című elbeszélése. Baljós felütés. További furcsaság, hogy bár ez a gyűjtemény első új novellája, az idézet mégis a kötet második felében olvasható: a mű anyagának nagy részét az 1995-ös *Szalmakutyák* kötetben már publikált négy történet adja. Néhány esetben a korábbi művek újrarendezése helyénvaló lehet, itt viszont az egyébként többségükben jól sikerült elbeszélések inkább veszítenek esztétikai értékükből a kötetkompozíció – helyesebben annak hiánya – miatt.

A *Sok vizeknek zúgása* két, egymással nehezen összebékíthető részből áll. A mű gerincét adó első rész öt nagyobb lélegzetvételű elbeszélés (a négy régi szöveg kiegészülve a már idézettel). Ezek a történetek a görög-zsidó-keresztény régmúlt egy-egy fontos szereplőjéről vagy eseményéről szólnak. Az

első négy novella nyelvileg igyekszik alkalmazkodni az adott történelmi és kulturális közeghez: kifinomult, a magaskultúrára jellemző szóhasználat jellemzi őket, jól egymásba illeszkedő körmondatok követik egymást (legszínvonalasabban az *Elmondom, én Lúsziaszom, teneked...* című szövegben). A *Gileádi csodában* ezzel szemben a régmúlt esemény és az elbeszélő hang ironikus távolságban, feszültségben áll egymással; az elbeszélő a tenyeres-talpas örök emberit láttatja, nevetetni akar. Önmagában a múlt nagy hőseinek ironikus és profánizáló ábrázolása nagyon sikeres is lehetne (gondoljunk például a Monty Python *Brian élete* című filmjére), az olvasó ebben az esetben viszont elbizonytalanodik, hogy milyen (múlt)olvasási kódot kínál a szöveg. Ilyen módon a korábbi novellák eleganciája sem marad mentes az iróniától. Arról nem is beszélve, hogy az említett történet tele van nyelvi ügyetlenségekkel (elég ha újraolvassuk a recenzió kezdősorait: „indítsam históriámat” vagy „rák módjára rekonstruáltatva”).

Sokkal jobban sikerült a kötet második, kizárólag új szövegeket tartalmazó része. Az itt szereplő novellák viszont a korábbiaktól akkora tér-, idő- és nyelvhasználatbeli távolságra vannak, hogy nem fér-

nek meg egyazon kötetben. Nincs olyan vezérfonál vagy bármilyen apró motívum, ami meggátolná, hogy a gyűjtemény véletlenszerűen egymás mellé kerülő szövegek benyomását keltse. Még csak nem is a szerteágazó alkotói tevékenység egy rövidebb időszakának terméséről van szó (ez esetben könnyebben szemet hunynánk a kohézió hiánya fölött): a novellaíró Hász tizenkét év után jelentkezett a *Sok vizeknek zúgásával*.

A történelmi nagyelbeszélések után egy-két oldalas, kiválóan megírt tárcanovellák, ún. *Regényklípek* következnek. A három szöveg sodró lendületű, egy felesleges szót sem tartalmaz, néhány hasonlóval kiegészülve egy nagyszerű ciklust alkothatna. Az ezután következő *Partitúra-átiratok* a magyar prózahagyomány egy-egy klasszikus novelláját másolják le. Érdekes játék, ahogy néhány apró elem megváltoztatásával az eredetitől teljesen különböző karaktert kap a történet. A záró két novella egy idős ember tudatának az ábrázolása, az *Aszály* esetében bravúros nyelvművészettel.

Az elmúlt évtized három regénye után (*Diogenész kertje*, *Végvár*, *A künde*) tehát az idei könyvhétre Hász Róbert néhány nagyszerű elbeszéléssel, de egy „koraszülött” kötettel jelentkezett. Reméljük, hogy szokásához híven a következő novellagyűjteményébe sok régi szöveget is felvesz majd, a könyv utolsó

harmada ugyanis egy későbbi nagyszerű kötet ígérését hordozza.

VELKEY GYÖRGY

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2008,*
198 oldal, 2200 Ft)

SZAPPANOS GÁBOR:
Csőregh Márton
válogatott szenvedései

A regény fejezeteinek összessége amolyan egybefüggő novellasort sejtet az olvasóval: mintegy önállóan megálló elmondásokra felszakadozó, mégis ívet kirajzoló *történeti elbeszélése* zajlik benne „egy ember életének”. Akinek azonban döntő és fájdalmas kérdése, hogy tényleg ember-e ő valójában, vagy csak erre az ontológiai látszatra kényszerítette rá a sors. Mert ezen antropológiai-ontológiai, illetve morális dilemma nagy gond az olyan életúttal megáldott-megvert fiatalember számára, mint amilyen Csőregh Márton. Létével mintha mások dobálóznának, és azt a véletlen még jobban megkeseríti. Földi életének megtartásához pedig gyakran kénytelen eladni magát, noha sokszor még pénzt sem kap a munkájáért.

Csőregh egyébiránt festőművész. A narrátor mármint az efféle foglalkozást űzőre, annak egész furcsa életére, képtelen mindennapjaira stílszerűen a szürrealizmus

dern *imitatio Christi*ben. A narráció a központi alak igazából ki nem bontakozó, kívülről nemigen észlelhető értékeire fordít nagyobb hangsúlyt. Csöregh élete a társadalmi-szociális értelemben vett *inferno*, benső tartalmait tekintve viszont értékhorozó, erkölcsileg és lelki-szellemi telítettségében felette áll mindenkinek, akivel találkozik. Ezért képes a fény felé kitörni úgy, hogy végül testiségét hátrahagyva megmenekül saját kínozólótól.

S bár mások megváltásáról nem szól a fáma, Szappanos Gábor direkt módon „passiónak” nevezi művét, amely különben a harmadik kötete.

HÖRCHER ESZTER

(*Kráter Kiadó, Pomáz, 2008,*
134 oldal, 1500 Ft)

RODDY DOYLE: *Henry csillaga*

Roddy Doyle-ról elmondható: nemcsak otthonában, Írországban, de egész Európában és Amerikában is méltán közkedvelt alkotó. Minek köszönhető, hogy sokan úgy beszélnek róla, mint a londoni Nick Hornby dublini megfelelőjéről? Erre nem nehéz válaszolni. Ha azt állítjuk, hogy Hornby a londoni ember, gondolkodás, világkép iro-

nizáló, időnként megdöbbentő mélységeket is nagyfokú természetességgel, látszólagos flegmasággal ábrázoló krónikása, akkor ír vonatkozásban mindez igaz Doyle-ra. Kettőjük helyzete között azonban tekintélyes szakadékot jelent a radikálisan eltérő kulturális közeg, amelyben műveik születnek. Doyle témaválasztásai szempontjából sokkal inkább játszik a tüzzel.

A szerző népszerűségét három nagyszerű – az Európánál réges-rég magyarul is megjelent, ám ma már könyvtárakon kívül hozzáférhetetlen – regénye, a Barrytown-trilógia kötetei (*A Commitments, A mérégzsák, A mozgóbüfé*) alapozták meg, melyek mindegyikéből film is született (*A Commitments* rendezője például Alan Parker volt).

A műveiben megjelenő maximálisan hétköznapi, esetlen munkásemberek életének szeretetteljes, kesernyés humorú ábrázolása, a '80-as évek ír valóságának egyéni hangot megütő bemutatása hatalmas elismerést hozott az induló szerzőnek, amiért sokan gondolták úgy, innen már csak lefelé vezethet az út. Nem így történt.

Doyle-t népszerűsége nem beszűkítette, inkább még merészebb tette. 1996-ban már az Írországban mindig eltűrt és mindig tagadott családon belüli erőszaknak szentelt regényt, s ha már korábban is sokan vetették szemébe, hogy túlzottan trágár, velejeig a munkásosz-

tály szlengjéből táplálkozó nyelvezete mellett még a jó ízlés határait sem ismeri, akkor végképp elmondható, hogy a *Henry csillagával* igazán érzékeny pontra tapintott hazájában.

Nálunk 2007-ben megjelent művében a 20. század első évtizedeibe repíti/taszítja olvasóját. A történet színhelye Dublin egyik mocskos, csatorna- és halálszagú nyomornegyede, ahol a nincstelenség, a teljes kiszolgáltatottság végtelenül szürreális elegyet alkot a vallásossággal és a mindent átható babonával. Ebbe a torz (bár történelmileg korántsem fiktív) világba csöppen főhősünk, mikor 1901-ben egy féllábú kidobóember, valamint egy rózsafüzérgyár félhomályában szinte biztos megvakulásra ítélt, ám varázslatos nevű munkáslány, Melody gyermekeként meglátja a napvilágot. Az angolkór és a korai elhalálozás birodalmába mint valami régtől várt égi jel csöppen a körülményekhez képest érthetetlenül egészséges és méretes, éber tekintető gyermek, akinek széklete iránt még Lady Gregory (ő volt a szerzője a máig nagybecsű *Istenek és harcosok* című könyvnek, melyben a 19. század végén még fellelhető ír mondakincset gyűjtötte össze) kertésze is nagy érdeklődést tanúsít.

Ennek a különleges fiúnak az első évtizedeit kísérhetjük végig, hogy lesz műveletlensége ellenére is zseniális túlélőből csúcsragadozó bérgyilkossá az utcán, hogyan ringatja magát a hős forradalmár szerepébe, miközben nem több egyszerű baleknál, akivel a politika körmönfont alakítói kedvükre bábozhatnak, míg rá nem eszmél arra, hogy becsapták. Doyle szentségtörő módon nyúl a 20. század első évtizedeihez, az 1916 áprilisában ki-tört felkelés és végül elbukott szabadságharc témájához. Szerzőnk nem idealizál, a kisemberek és a hatalom, a pénz, a politika viszonyát, az emberi lét alapvető kérdéseit boncolgatja, amiben nem jó és rossz, hanem elnyomás és élni akarás feszül egymásnak, ahol nem ideológiák, hazafias lelkiület, hanem önös érdekek írnak érzelmes szindarabot a senkik számára.

Doyle nagy őszinteséggel és empátiával, keserű humorral tárgyalja a fundamentalizmus, a terrorizmus nagyon is aktuális témáját. Vajon tényleg rosszakból és jókból áll a világ, vagy marad hely még az embereknek is? Ha nem lenne annyira elcsépelet, némileg pejoratív, akkor szívesen írnám, hogy igazi mágikus realizmus, így inkább maradjunk annyiban: kötelezően ajánlott olvasmány. Remél-

jük, nemsokára itthon is megjelenik a folytatás.

CSEPREGI JÁNOS

(Fordította N. Kiss Zsuzsa,
Európa Könyvkiadó, Budapest, 2007,
496 oldal, 2900 Ft)

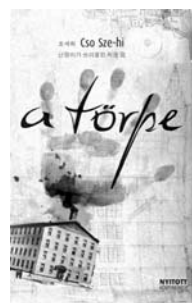
Cso SZE-HI: *A törpe*

Cso Sze-hi *A törpe* című kötete a koreai realista próza talán legmeghatározóbb alkotása. Sikere (több mint 150 kiadást élt meg hazájában) azzal magyarázható, hogy a koreai gazdasági csoda világával szembeállítja a mérhetetlen áldozatokot követelő és gyakorlatilag csak szenvedést hozó évtizedek mindennapjait. Cso Sze-hi az általánosan elfogadott és megszokott, boldogságot hirdető, a sikerekről számot adó művekkel szemben szereplői megpróbáltatásain keresztül mutatja be az újjáépítés, az iparosítás éveinek árnyoldalát.

A konfliktusok forrása a ki nem mondott, de folyamatosan szem előtt tartott törvények szabályozta társadalmi hierarchia szigorúsága és megkérdőjelezhetetlensége. A kötet szereplőinek csupán egy részét ismerhetjük meg névről (Jang-ho,

Jang-hi, Jun-ho és mások). A többi szereplő nevéből (Kacsikaláb, Púpos, Részeges) egyértelműen kiolvasható a szerző általánosításra, karakterizálásra, meseszerűsítésre irányuló szándéka. A fordítók, Kim Bo-guk és Vargha Katalin utószava szerint „A mesebeli technika és metaforikus kifejezőmód, a mondani-való gyerekmesébe ágyazása volt az egyik lehetséges mód, amellyel ki lehetett kerülni a korszakbeli erős cenzúrát”.

A Törpe és családja egészen addig hajlandó eljátszani (elszenvedni) az évszázadok óta rájuk osztott szerepet, a zokszó nélkül éjjel-nappal dolgozókat, míg világossá nem válik számukra, hogy a gazdasági és társadalmi elit már rég feladta a kollektívizmus eszméjét. A kötet egyik fő problémaköre a lakhatási joghoz kötődik, egy olyan fogalomhoz, amely az európai olvasónak nem sokat mond, ám a koreaiak számára gyakorlatilag az élethez való jogot jelenti. Ez a jog (is) gyakran spekulációk eszközévé válik. A novellákban fontos szerepet kap még a (dolgozókat gyakran eláruló) szakszervezet, az elittel szembehelyezkedő, a munkások jogaiért küzdő és így veszélyesnek nyilvánított (protestáns és katolikus) egyház. A szereplőknek általában alig vannak vágyaik; ha vannak, azok az emberhez méltó

létre korlátozódnak, túlvilági remény nem hajtja őket, a vallás szerepe csupán a társadalmi igazságosság hirdetésében merül ki.

Cso Sze-hi meglepően plasztikusan (számunkra majdhogynem komikusan) írja le szereplői mozgását, ami elsőre igen szokatlannak tűnhet. Ezen ábrázolás szerint a szegénység, a szánnivalóság a szereplők megjelenésében, testi fogyatékoságában is manifesztálódik, ami szintén a mesék eszköztárára jellemző. Nem derül ki egyértelműen, milyen szerepet szán a szerző a gyakori, egy novellán belüli narrátorváltásnak, ami időnként megnehezíti a szöveg olvasását; ez az elbeszélésmód talán a töredezettség ábrázolását szolgálja.

Bármilyen kitérés kísérlet eleve kudarcra ítéltségét, a szereplőket még az elvileg megnyugtató pihenés közben is fullasztóan körbeölelő világot tökéletesen érzékelteti *A Klein-kancsóból* idézett részlet: „A tengerhez mentünk, egy nejlonzacskóban italokat és félkész ételeket vittünk magunkkal. Ettünk, beszélgettünk és énekeltünk a szennyezett tenger partján. Amikor megmártóztunk a tengerben, a vízből áradt az olajszag. A lelkész nem tudott úszni. Ahogy haladtam előre a hullámokkal szemben, láttam, hogy int nekem, ne ússzak tovább. Megtettem még harminc métert, aztán visszafordultam. A testemet befedte a fáradt olaj

[...]. A fehér törölköző fekete lett, és bőrömről, amire a fáradt olaj rátapadt, lesiklottak a vízcseppek. Lerogytam a homokon, émélygett a gyomrom.”

A kötet elbeszélései önállóan is olvashatók, a lineáris olvasási módot betartva azonban regénnyé állnak össze, melynek főszereplői a Törpe és családja. A kötet végére egyértelművé válik: a törpeség nemcsak a fizikai adottságot, hanem a generációról generációra öröklődő kiszolgáltatottságot és a bekódolt alárendeltséget is jelenti.

SZÜTS-NOVÁK RITA

(Fordította Kim Bo-guk és Vargha Katalin, Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2008, 304 oldal, 2980 Ft)

Huszedik századi indiai novellák

India az angol nyelven megjelenő könyvek piacán a harmadik legtermékenyebb ország a világon – önálló művek, és nem csak a lakosság méreteiből adódó példányszámok tekintetében. A detroit-i Gale Kutatóintézet által készített bibliográfia több mint félezer angol nyelvű indiai prózaíró listáz. Ha ehhez hozzávesszük, hogy az angol csak egy az Indiában beszélt számos nyelv között, a Noran Kiadó szinte lehetetlen feladatra ítélte a *Husza-*

dik századi indiai novellák szerkesztőjét.

A közel hatszáz oldalas kötet három részre tagolódik. Azok számára, akik India 20. századi kultúrájával már korábban ismeretséget kötöttek, a tagolásban szereplő harmadik rész indokoltnak és egyértelműnek fog tetszeni, míg mások csak az első két rész (*A gyarmati India és A független India*) létjogosultságát érzik majd nyilvánvalónak. Ám a harmadik rész, *A távolba szakadt India* egyáltalán nem felesleges töltelék csupán: Greskovits Endre arra a szakirodalomban diaszpóráként emlegetett sajtóságra talált szépen hangzó magyar kifejezést, amely India kultúráját alapvetően meghatározza. A Salman Rushdie szerkesztésében egy évtizede, a Vintage kiadónál megjelent hasonló jellegű novelláskötet szerzőinek több mint fele is az indiai diaszpóra szerzői közül került ki.

A magyar olvasó számára talán éppen a harmadik rész novellái a legkönnyebben megragadhatóak, ezek állnak – nyilvánvaló okok miatt – a legközelebb ahhoz a nyugati befogadói mentalitáshoz, amely nekünk is sajátunk. (Egyébként a harmadik részben szereplő novellák mindegyike eredetileg angol nyelven íródott.) Az első két részben felbukkannak kevésbé sikerült művek is, olyanok, amelyek számunkra ta-

lán túl didaktikusak, túlságosan képletszerűek, amit még érdekesnek véltünk és elfogadunk Tagorétól, Narayantól vagy Raja Raótól, ám sokkal kevésbé olyan szerzőktől, mint Sharma Guleri, Intizar Husain vagy Shankar Parsai. Utóbbiakkal ellentétben a többi huszonhat szerző, de különösen az utolsó rész szerzői mind kiváló írók, érdemesek a magyar olvasó figyelmére. A kötetet nyitó Tagore és az utolsó novellát jegyző V. S. Naipaul egyaránt elnyerte az irodalmi Nobel-díjat, de rajtuk kívül is számos egészen kiváló

szerzővel ismerkedhet meg a kötetet forgató olvasó, hadd említsük csak Salman Rushdie-t, Anita Desait, Raja Raót, R. K. Narayant, Arundhati Royt, Hanif Kureishit és Rohinton Mistryt – a teljesség igénye nélkül. A kötet végén szereplő rövid életrajzi jegyzetek jelzik, kinek mely műve olvasható magyarul.

Ha maradhat bennünk hiányérzet ennyi kiváló szerző olvasása után, akkor az néhány jól csengő név hiányából fakadhat. A szerkesztői jegyzet például Amitav Ghosh és Vikram Seth hiányát éppenséggel azzal magyarázza, hogy inkább regények, mintsem rövidprózai művek szerzői, bár ez a mentség csak részben fogadható el, hiszen mások mellett Gita Mehta, Anita Nair és Arundhati Roy is regényrészlettel

szerepel a kötetben, ám hogy maradhatott ki például Kamala Markandaya, Ruth Praver Jhabvala és M. G. Vassanji vagy a novellista Bharati Mukherjee, Sam Selvon, Neil Bissoondath és Michael Ondaatje (ha már a szintén Srí Lanka-i Shyam Selvadurai szerepel)? Avagy miért nem szerepelnek az igazán kiemelkedő szerzők egynél több novellával, ahelyett, hogy a kvázi-igazságosság alapján minden szintű szerző egyetlen műve kapott csak helyet a vastag kötetben? Ez utóbbi anomália nyilván előzetes kiadói (vagy szerkesztői) döntés következménye, mint ahogy az a nagyon nem olvasóbarát eljárás is, hogy az idegen nevet magyar ortográfiával jelenítik meg. Még leírni is szégyellem így, de példaként folyamodok hozzá: Sékszpir – ez a névátírás nem csupán a szemet bántja.

Ezen apró anomáliáktól eltekintve a Noran Kiadó vállalkozása dicséretes kezdeményezés: olyan nagyszerű rövidprózai művek kerülnek általuk közelebb a magyar olvasókhoz, amelyek korábban legfeljebb és ritkán csak a Nagyvilág hasábjain jelentek meg, de amelyek sokkal több figyelmet érdemelnének, mint amennyit korábban fordítottunk rájuk.

TÁRNOK ATTILA

(Szerkesztette Greskovits Endre,
Noran Kiadó, Budapest, 2008,
586 oldal, 3990 Ft)

CSAJKA GÁBOR CYPRIAN: *hard-kier*

Az ünnepi könyvhéten évről évre megadatik az alkalom, hogy átéljük azt az ismerős pillanatot, a felfedezés azon boldogságát, amely akkor születik meg bennünk, amikor a felsorakozó kiadványok rengetegében megpillantjuk egy hozzánk közel álló alkotó nevét. Csajka Gábor Cyprian (aki Cyprian Norwid lengyel költő iránti tiszteletből vette fel a Cyprian nevet), az immáron három éve elhunyt költő és grafikus nevének felbukkanása sokunk számára teremtette meg ezt a felejthetetlen pillanatot. Még életében tervezett kötete címének a versekben is fontos helyet betöltő falu, Németkér régi német nevét választotta (*Kier*), a *hard* párosítással, ami igen sok asszociációra buzdítja a olvasót már a kötet felnyitása előtt. Verseinek posztumusz kiadása egy utolsó, részben elkésett, mégis ünnepi gesztusként törte meg a külvilág felé hosszú évekre hallgatásba burkolózott költő csendjét.

Csajka Gábor Cyprianról csak ritkán megjelenő versei tudatták velünk, hogy bár egyre mélyebbre süllyedt magányában, de mégis itt élt, alkotott és haldoklott közöttünk hosszú éveken át. Egyszerre *alkotott* magányában és *haldoklott* az egyedüllét ürességétől. Így olvadt össze verseiben költészet, élet és halál egyetlen lényeggé.

A kötetben található, javarészt címtelen, számozott versek szinte mindegyikében a megtört emberi kapcsolatok következtében megtapasztalt hiány és az értékét veszített jelenlét folytonos újrafogalmazása iránti akarat nyilvánul meg. „Nem szól, / nem szólít senki, semmi. Csak a szél viháncol / az ég és a testem között. Csak élek. [...] Most hadd legyenek sirály, / hadd lássam merre tart magától a vakmenet.” Az emberi lét megtöréséből fakadó fájdalom azonban nem uralkodik el Csajka költészetén. Versei arról tanúszkodnak, hogy szigorúan kívárta saját tragédiájára adott minden egyes érzelmi reakciójának elmúlását, annak érdekében, hogy a lehető legtisztábban lássa önnön életének a semmibe tartó, vagyis számára statikus voltát.

Versei „a jelenlét őrlő feleslegében” létező egyén helyzet- és létmegértési gyakorlataiként is olvashatóak. A kötetben uralkodó, tíz soros versformából és az egyes szám első személyben megszólaló írásokból is kitűnik ez a nagyon fegyelmezett és hideg koncentrációt megkövetelő pozíció. Írásai egy rézkarc tüéles vonásaihoz hasonlítanak, amint kíméletlenül tárják fel az én alulmaradását a világ által kötelezőnek ítélt folytonosságban.

Csajka már túl van réműleten, fájdalomon, küzdelmen, túl a re-

ménytelenység érzésén is. Verseiben nem tesz mást, mint hogy a léttel szembeni vesztes pozíciójában szenvtelenül felmutatja a kiüresedett és minden biztonságot nélkülöző egyént a „semerre tartó cselekvésben”: „mint a megszürcült, vén akácoszlopok, / velünk minden perc magától széthasad. / Mibe kapaszkodsz, s én is mibe... / A rozsdás szögesdrót rögeszméibe.”

Ebben a szituációban szemléli és írja meg önmagát, a „jeltelen jelenlétben”, melyben minden cselekvésnek csak pillanatnyi tartalma van, és minden emberi szó értelmét veszítette: „Tegnap még, szó szerint így: tegnap még / áttörte magát rajtam a beszéd... / Tegnap még tudtam: meghalsz, meghalok. / Ma már nem értem: »meghalsz, meghalok.« / Csak hangokat hallok. Már kívül vagyok.” Csajka letisztult, őszinteségével zavarba ejtő költői terében megszűnik az élet és halál közötti szakadék; jelen és múlt, test és természet, érzelmek és érzékek egyazon jelentést kapnak.

Versei – akárcsak életének végső szakasza – csendesek, csak az egyes ember magányához szólnak, olyan emberi őszinteséggel, amely csupán az igazán mély, metafizikus költészet sajátja, amely hozzánk szólva is hallgat, búcsúzik, és elkerül mindenfajta harsogást. „Ott

kellene lennem, veled, s nem leszek. / Majd jön az ősz. Megjött. És nem vagyok.”

Megjött, ősz van, Cyprian...

B. MÜLLER TAMÁS

(*Felenkor Kiadó, Pécs, 2008,*
138 oldal, 2100 Ft)

CSEPREGI JÁNOS: *Ímé, a test*

Ímé, a test – olvassunk Csepregi János novellista verseskötetének címét, és joggal szorongunk. A rámutatás ezen gesztusa, amely nyilvánvalóan a Károli-Biblia archaikus nyelvét idézi, fenséges, ugyanakkor iszonyú látványt ígér, amely elől kitérnünk erkölcsileg lehetetlen: meredten nézzük, és egyre kevésbé kívülállóként.

A többségében prózaverseket tartalmazó kötet egy anya-alak elvesztését dolgozza fel szemérmetlen, zavarbaejtő őszinteséggel. A teljes szövegen végigvonuló, az orvosi nyelvet megidéző motívumrendszer hatásos képzettársításokat hoz létre: „vény nélkül kapható haiku”, „tumorsejtek metafizikája”, „sebszagú ragyogás”. Csepregi szövege izgalmasan mutatja fel a steril, személytelen orvosi nyelv és egy nagyon is elfogult, gyakran

rímtelensége, ritmustalansága ellenére is túldíszített lírai beszédmód összeillesztésekor megjelenő szemantikai hasadásokat.

Az első ciklus haikui, miközben első ránézésre kissé üres formagyakorlatnak tűnnek, tulajdonképpen a kötet egészének (és valószínűsíthetően a gyász munka folyamatának) összefoglalásaként olvashatók: *Reggel, Kemoterápia, Búcsúzás, Kitaszítva, Gyász, Egyedül* és végül *Kegyelem*. Csepregi szövege toladó, képtelen bármit is elhallgatni, a legkisebb, látszólag jelentéktelen, ám éppen ezért sokkolóan személyes momentumoktól a totális képességig minden a pusztulás irányába tart, és ebben akár a *Huszonhatodik évet* is megidézheti: „Halántékom / újra lüktetni kezd / magába zár / a vákuumos némaság / az asztalra

száradt / kilötytyent kávé-cseppek / s kedvenc kék bögréd közé / feszíti végtelenjét / a mindenség / áthidalhatatlan / ez a távolság” (*Üres szék az asztal mellett*). Ugyanakkor míg Szabó Lőrinc szövege a Te Ö-vé válását dokumentálja, majd a nevezetes plakett, és végsősoron maga a *Huszonhatodik év* című szonettciklus válik a szöveg megszólítottjává, az *Ímé, a test*ben az utolsó Te-k egyértelműen Jézust jelölik: „művészi gonddal / faragott / exkluzív / céd-rusgerendáimat / lelked tükrének /

mélyén rejtőző / mihaszna szálkákra / cserélném / te jöttment / názáretű” (*Nikodémusi szakrális apróbir-detés*).

A szenvedő test látványa (tudatosan használva a látvány szót) nyilvánvalóan implikálja a szenvedő Krisztus képét, ez az analógia azonban Csepregi költészetében láthatóan mélyebben motivált. A beteg anyát figyelő Én elsősorban mintha Istennel állna vitában, mintha a betegség stációi egyszersmind az Én isteni igazságosságba vetett hitének újabb és újabb próbakövei lennének. Ebben a tekintetben a kötet záró verse is kettős megoldást kínál: „a fény farag / megalkotja / tűzben még mosdatlan / tekintetünket [...] Az ember is alkot / tenyerébe szikladarab / gépekből olvasztva / a rendszert / a létet / gyermekket formálva / önmagává / feledve alkotóját” (*A fény farag*). Az isteni és az emberi alkotás különbsége nyilvánvaló, bár mindkét folyamat végső célja az ember: az Isten „farag” (a faragás meghagyja a faragott tárgyat önidentikusnak) az ember azonban „olvaszt”, a „gépekből olvasztott lét” képe pedig sokkal inkább valamiféle működés-képtelenséget sugall, ami Csepregi szövegében a valódi alkotóról való megfélekedéssel hozható összefüggésbe. Miközben az Én felismeri, hogy a gyászban kizárólag az Istenre való újraemlékezés (anamnézis?) segíthet, nem lehetünk bizto-

sak afelől, hogy képes ezt az utat választani.

A kötet külső megjelenése is ezt a kettősséget tükrözi. A kilencvenes évek cyberpunk ponyváit megidéző (poszt)indusztriális betűtípus éles ellentétben áll – ugyanakkor sajátos módon hatékonyan kommunikál is – a borító természetes (sőt újrahasznosított) anyagokat imitáló puritán egyszerűségével. A borító erősen stilizált emberalakja, ahogyan a kötet többi illusztrációja is, egyfajta megbomlott, az összeomlás szélén álló, ugyanakkor hatalmas erőfeszítéssel mégis egyben-tartott egység pillanatképét rögzíti. A következő lépést nem ismerjük. Várunk, szorongunk.

MÉSZÁROS MÁRTON

(FISZ – Napkút Kiadó, Budapest, 2008, 68 oldal, 1290 Ft)

SZENTMÁRTONI JÁNOS: *Ulysses helikoptere*

„De hidd el, lesz helikopterem, / s egy nap, mikor legszebb a délután, / lányunkat magammal viszem, / és megmutatom neki a várost, a földeket / hogy így éljen ő is, ha felnő: / magasan, emberek fölött” – írja Szentmártoni János *Itt, a papíron* című 2001-es kötetében.

Hét év elteltével a helikopter megtalálta gazdáját, Ulysses, a vi-

lágirodalom talán legnagyobb utazóját, akivel a költő tengert, várost és vidéket járva önmagát utazza be. Ahogy Hamvas Béla mondta: „Ha meg akarod ismerni saját lényedet, nézz körül a világban mindenfele. Ha valóban át akarod tekinteni a világot, tekints a saját lelked mélységeibe.” Valóban érezhető egyfajta filozofikusság, életösszegzés a kötetben. Ennek kapcsán kapóra jön a recenzió írójának, hogy az 1975-ben született költő a krisztusi korba lépett, s az emberélet ezen meghatározó pontja valóban a számvetés, az élet újragondolásának időszaka sok esetben.

Az elmékedést és a nyugalmat megteremtő hely Szentmártoni számára legfőképp a Somló lesz, s ezért nem véletlen, hogy az imént Hamvast emlegettem, aki a világbéke alkalmából somlóit inna. De a magyar irodalomtörténetben több költőnk, írónk kedvenc vidéke volt a Somló, így például Berzsenyié, Kisfaludyé, Vörösmartyé, a kortársak közül pedig Ambrus Lajosé.

Szentmártoni költészetének azonban nem csak a Somló ad otthont, ugyanis a második ciklustól kezdve kilépünk ebből az idilli világból, s a hangsúly a mindennapok helyszíneire tevődik át, végül pedig egy kevésbé hétköznapi helyszínen száll le a helikopter: a Karib-szige-

teken. Ezekben a világokban utazunk a költővel, akiben mindvégig megtalálható a fiú, a férj és az apa alakja is, s hol egyik, hol másik arcát mutatva bukkan fel. Legfőképp tehát ez a négy szerep az, amelyek köré a nagyrészt szabadverseket, úti beszámolókat, vallomásokat, levél-verseket tartalmazó kötet rendeződik.

A korábbi kötetekben rendszeresen szereplő apa-versek most is megtalálhatók a maguk balladisztikus homályával, de túlsúlyban vannak a feleségéhez, illetve lányához írt költemények. Az egyik legszebb szerelmes vers, a *Válasz a kérdésre* a „mert”-ek válasza egy le nem írt kérdésre. A feleség alakja néma Pénélopéként húzódik meg a saját csatáit, viharait megjáró, folyton úton lévő, rohanó költő mögött.

Az apa-lánya versekben megfigyelhetjük, ahogy egy új élet közelsége és boldogsága rádöbbenti a költőt az elmúlás és újrakezdés örök törvényére, és már most azon aggódik, hogy egy napon majd saját útjára kell bocsátania a lányát. Így keveredik féltés és irigység a meg-hitt pillanatokba, miközben az apa elengedni tanulja azt, aki a legértékesebb számára, a saját életén átszűrt tapasztalatokkal, jó tanácsokkal látja el kislányát, a majdani nőt: „Tè szállj magasabbra, ahová én

nem voltam bátor, / mert emlékeimhez láncoltak földi balladák.”

Szentmártoni azonban az olvasó számára mindenekelőtt költő, bár kötetében paradox módon látszólag elutasítja a költészetet, például annak nyitó versében, az *Izskázi landolásban*, vagy az *Anyám, én nem ilyen költőt akartam* című versben. Persze panaszkodhat és dacolhat, tudja jól, nem tehet mást, írnia kell, mert az igazi költő attól költő, hogy akár akarja, akár nem, ír. Ír és utazik, noha hosszú évek költözökései után végre otthonra lelt; nem tehet mást, a rotor felpörög, minden egyes verssel új utat jár be, nyugalmat sem itt, sem ott nem talál. Nekifeszül a Nemes Nagy Ágnes-i intellemtnek: nem elégszik meg a nehezen mondhatóval, hanem a kimondhatatlanra törekszik. „A halál jegében barna élet. / Tavasz a télben: egy barna ló. / Világít és lobogva éget / ez az emlék, ez a tiszta szó, / ahogy áll a vers a tó jegén, / telünkön vágott barna ablak. / Ígéret életem hült helyén, / hogy most tán mindent visszaadnak. / Visszanéz, nagy szemében állok, / köröttünk óriások karjai. / Melegít e látvány, ha fázok. / Fáj, hogy nem tudom kimondani.”

UGHY SZABINA

(Tipp Cult P'ART könyvek, Budapest, 2008, 92 oldal, 1050 Ft)

BIRTALAN FERENC: *Csak kékre lépj*

Hét. Az egyik legösszetettebb jelentéssel bíró szám: hét nap alatt teremtett a világ, hét a főbűnök és az erények száma, a mesékben sokszor hét próbát kell kiállnia a hősnek, hét akadályt kell legyőznie, s József Attilánál is előbukkan: „A hetedik te magad légy!” Birtalan Ferenc hetedik kötete, a *Csak kékre lépj* legalább annyira sokrétű, mint a hetes szám szimbolikája.

A könyv borítójának uralkodó színei a kék és a vörös, meghatározó grafikai eleme pedig egy gyermekrajz. A rajz egy órafejű nagykanál-villa-kés-krumpli embert ábrázol, s ezzel pontos illusztrációját adja az *Ugrató* című versnek, amely a kötet címadója is egyben. A kép a gyermeki fantázia szürrealizmusával képes megjeleníteni a vers központi részét képező álomszerű-sámánisztikus monodókat, melyet egy kék köveken ugróiskolázó kisgyerek mormol. A mondóka utolsó sora („míg kék a kocka nincs halál”) nemcsak a vers megfejtéséhez ad kulcsot, hanem a kötet címét is értelmezi, ezáltal segítséget nyújtva az egész mű megértéséhez. Az idézett sor, miként a függőhíd, két ponton támaszkodik, két pontba sűríti lényegét. Az egyik a míg–nincs kapcsolat, a másik a kék–halál ellen-

tétpár. Az előbbi az idő síkján mozog, az utóbbi reláció pedig a létezés és a szimbólumok síkján. Hiszen a halállal (ami a létezés határköve) szembeállított kék – a szín-szimbolika tradicionális színe, amely a transzcendenst, a végtelet és megfoghatatlant, az emberi vágyakat (boldogság, béke) szimbolizálja – hagyományos jelentései Birtalannál tovább mélyülnek, s így – épp az oppozícióból eredően – komplex életszimbólummá válik.

A fentiek fényében már egyértelműen kitetszik a címből – *Csak kékre lépj* – a szerző életigenlő boldogság, boldogulás iránti vágya. Ám mindez nem érhető el könnyen, ahogy a *Kagyló* című nyolcsorosban is olvasható: „Ismerjük a kagyló esetét a gyönggyel. / Egy sértő porszem és rengeteg könny kell.” S a szerző szövegeiben szembenéz a porszemek, a könnyek és a veszteségek sorával, ennek eredményeként a versek hangvétele sokszor szomorkás, melankolikus. Ugyanakkor a szövegekben megjelenik a szembenézésen túl a karakteres vélemény is e problémák kapcsán, mint például a *Nyarat kapsz*-ban: „Le van szarva az ősz, a rohadék, / s az ajtóm előtt toporgó halál is.”

Mindezt Birtalan Ferenc az esetek többségében a legegyszerűbb dolgokból, a leghétköznapibb történetmorzskákból indítja, mintha minden vershelyzet lenne a fürdőben való rádióhallgatástól a szomszédból áthallatszó a furulyaszón vagy egy-egy séta emléken, netán egy idejében fel nem vett telefonon át a lépcsőházban egy kellemetlen szomszédal való összefutásig vagy épp egy lista aljára kerülésig. S ez a minden-vershelyzet állapot a *Hé, dalocskában* ars poetica-szerű állásfoglalássá válik.

Ennek az állásfoglalásnak, illetve az élet összes apró mozzanatát versé formáló magatartásnak az eredménye Birtalan költészetének mérhetetlen személyessége (ahogy Győri László írja a kötet utószavában: „nagyon személyes költészetet művel, annyira, hogy olvasója egy idő után gyűjtögetni kezdi a törmelékeket, összeállítani az életrajzát”). E személyesség ereje akkora, hogy mítoszteremtő erővel bír. Birtalan a legtermészetesebb, pózoktól mentes gesztusokkal rajzolja meg a hétköznapok apró mítoszait, s teszi ezt olyan tolokodásmentesen egyszerű formában, olyan hízkelés nélküli szép sorokkal, hogy személyességük ellenére óhatatlanul a sajátunknak érezzük e hétköznapi mí-

toszokat. Birtalan tehát úgy teremti meg saját mítoszát, hogy egyúttal nekünk ajándékozza azt, ami ezáltal sajátunkká válik. Az ajándékozás mozzanatát erősíti a korábban már tárgyalt kötet cím:

Csak kékre lépj – szerető-féltő gonddal súgott jó tanács ez.

MARIK ÁLMOS

(*Hungarovox Kiadó, Budapest, 2008, 112 oldal, 1500 Ft*)

Kultúra

GERGELY ÁGNES: *Tigrisláz* Tíz óra a magyar versfordításról

A versolvasás (már annak, aki olvas még verset) személyes ügy. Talán ezért van az, hogy a „professzionális” olvasatok, legyenek bár teoretikusan mégoly felkészültek és naprakészek, gyakran mintha eltávolítanák az olvasót a szövegtől. S ezért lehet egy-egy személyesebb hangvételű megközelítésnek nagyobb esélye arra, hogy közelebb hozzon az emberhez egy verset (sőt: *a* verset). Egy olyan megközelítésnek, amelynek minden sorából süt szerzőjének személyes érintettsége a téma iránt.

Ilyen Gergely Ágnes *Tigrisláz* című kötete is. S nem csupán azért, mert a szerző maga is kiváló műfordító, minél fogva az olvasó hajlamos elhinni neki, hogy tudja, miről beszél. A *Tigrisláz* ugyanis elsősorban nem a műfordításról szól. Szól persze arról is, de nem a műfordí-

tásról mint mesterségről, vagyis nem arról, ami ebben a tevékenységben megtanítható és megtanulható, ami elméletben átadható és elsajátítható. Gergely Ágnes könyve ott kezdődik, ahol a műfordítás „technikai” része véget ér, s ahol már az alkotás a főszerep. A könyv tehát leginkább magáról a költészetéről szól, ehhez az angolszász líra néhány klasszikusát, illetve magyar fordítóikat véve alapul.

Ez persze nem jelenti azt, hogy ne esne benne szó a fordítás számos gyakorlati kérdéséről, a ritmus- és rímválasztásról, a megfelelő szavak megtalálásáról, az idegen nyelv és a magyar közötti különbségek áthidalásáról. Ezek a kérdések azonban mindig konkrét versek (és fordításai) kontextusában jelentkeznek. Az egyetlen általános, elvi jó tanács a könyvben Kosztolányi maximája: a fordító mindig „adja vissza” a versnek, ha valahol valamit megspórolni kényszerül (például ha „egy »érzékeny-buja« rímet el kell ejteni a »gondolat tömör egysze-

rűsége» kedviért”). De ezt leszámítva Gergely Ágnes nem *általában* a fordítás érdeklí, hanem az, hogyan fordítja Blake *Tigrisét* Kosztolányi és Szabó Lőrinc, Keats görög vázához írott ódáját Tóth Árpád, Yeats Bizánc-verseit Jékely Zoltán vagy Swinburne szecessziós darabját Babits Mihály.

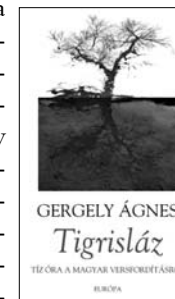
Ennek oka pedig nem pusztán gyakorlati megfontolásokban rejlik, hanem abban, hogy a könyv alapkérdése volta-képpen nem az, mi tesz jóvá egy fordítást. Sokkal inkább az, mi tesz nagygyá egy költeményt – mi teszi izgalmassá, kifürkészhetővé, mi indítja akár évszázadok távlatából olvasóját az értelmezésére. Gergely Ágnes érdeklődésének ezen iránya az általa fordított versekhez érve válik egészen nyilvánvalóvá, hiszen a saját tapasztalat okán itt kínálkozna a legegységesebb lehetőség a műfordítás gyakorlati(as) kérdéseinek tárgyalására. A Ted Hughes és Sylvia Plath egy-egy versével foglalkozó fejezetek azonban jóval nagyobb figyelmet fordítanak az angol-amerikai költőházaspár különös sorsára, mint a technikai részletekre. Ezek a fejezetek nem a fordítás, hanem a megértés folyamatát „dramatizálják”, az „idegen vers megközelítését”,

ahogy a kötetbe beemelt székfoglaló előadás címe fogalmaz. Nem a fordító áll középpontban, hanem az értő és érzékeny olvasó, az ő találkozás, sőt küzdelme a szöveggel – miként azt Sylvia Plath felkavaró verse, a *Daddy (Apu)* esetében is láthatjuk.

A jó fordítás tehát azért (is) érdekes, mert rávilágít arra, mitől izgalmas az eredeti költemény; a fordító óhatatlanul állást kell foglaljon ebben a kérdésben. A fordításról való beszéd pedig azért (is) érdekes, mert felszínre hozza ezeket az állásfoglalásokat, újabb rétegeket adva ezzel az adott költemény értelmezéséhez. Ennek köszönhető, hogy számos egyéb apró finomság mellett a *Tigrisláz* egyik legnagyobb erénye az, hogy kedvet csinál a versolvasáshoz: nem titkokat leplez le, hanem megmutatja, milyen titkok rejlenek ott, ahol elsőre nem is gyanítanánk. Az egyetlen kifogásunk talán az lehet, hogy a „tíz óra” igen gyorsan elrepül, magyarán a könyv rövid. Az ember szívesen olvasna további költeményekről; jó volna beiratkozni még egy szemeszterre.

PÁPAY GYÖRGY

(*Európa Könyvkiadó, Budapest, 2008, 242 oldal, 2300 Ft*)

SZILÁGYI MÁRTON:
Határpontok

Szilágyi Márton tanulmánykötete az utóbbi kilenc évben készült, korábban már publikált írásainak átdolgozott változatait tartalmazza, melyek – ahogy a cím is pontosan utal rá – a szerző ezen idő alatt egyre erősödő meggyőződésének megfelelően az irodalom- és a társadalomtörténet-írás „módszertudatos” ötvözésével készültek.

A tanulmányok elé illesztett bevezető alapján nemcsak arról alkothatunk tiszta képet, miben is áll ez a módszertudatosság, hanem a két tudományterület körülírásának segítségével arról is, hogy Magyarországon milyen hagyományai és (sokszor rejtett) megjelenési formái voltak és vannak az irodalomtörténet-írásban a társadalomtörténeti megközelítésnek, mindezt összevetve a külföldi gyakorlattal és más eljárásokkal (például a mikrotörténelem-írással). Példák sora mutatja, milyen lehetőségeket tartogat ez az értelmezési keret főként a 18–19. századi irodalommal kapcsolatban, tipikus határpontként kiemelve az életrajzokat.

A kutató feladata elsősorban olyan alapos forráskutatás, amelynek során teljesen eltérő, különleges forrásokból és helyekről nagy

mennyiségű, apró részinformációk begyűjtésével vonhatók le mindkét szakterület számára jelentős következtetések. Az egyes tanulmányokat ennek megfelelően ez a pontosság, alaposág és körültekintés jellemzi. A szövegek első megjelenése óta napvilágot látott újabb elemzésekre való reflektálás nem pusztán ezt a magasfokú felkészültséget mutatja, hanem sok tanulmány esetében az újabb adalékok csak még inkább megerősítik a szerzőt korábbi állításaiban.

A kötet két részből áll. Az első rész tanulmányaiban egyes szerzők életútjának vagy az életút egy meghatározó elemének társadalomtörténeti vetületei bontakoznak ki, és ezzel együtt az irodalomtörténet-írás korábbi megállapításai finomodnak a társadalomtörténeti megközelítésnek és a történeti alaposágnak köszönhetően. Az első tanulmány Pajor Gáspárnak a kortársak szemében még egyértelmű irodalmi szerepvállalása mellett további lehetőségeit és társadalmi betagozódását segítő döntéseit elemzi. A következő két tanulmány az „átépülő Csokonai-kép” kihívásaira felel meg. Az első részben olvasható még a Dugonics András „nacionalizmusáról”, a Czákó Zsigmond öngyilkosságának körülményére tett hatásáról és a Petőfi Zoltán

nehéz örökségéről szóló tanulmány.

A második rész egy-egy szöveg (a Dayka Gáborról szóló tanulmány esetében pedig a Dayka által sajátkezüleg, illetve a Kazinczy által összeállított kötet) elemzéseit tartalmazza. Nemcsak a művek korabeli kontextusának és a kortárs befogadók lehetséges értelmezéseinek bemutatása áll az egyes elemzések középpontjában, hanem a szakirodalomban hagyományossá váló értelmezési sémák tettenérése és az azoktól némileg eltérő alternatív értelmezési lehetőségek is. A társadalomtörténeti megközelítés tétje ez utóbbiak sikeressége: a tanulmányok nem egyszerűen felülbírálnak korábbi állításokat. Az apró, eddig figyelmen kívül hagyott információk, utalások segítségével a régről hagyományozódó értelmezések mellé újabb, izgalmasabb, átgondoltabb koncepciók lépnek, anélkül, hogy elődeiket teljesen érvénytelenítenék.

A szövegekben felbukkanó viták, reflexiók bizonyítják a szerző által alkalmazott módszer termékenységét. A siker abban érhető tetten, hogy furcsa módon ennek a társadalomtörténeti megközelítésnek köszönhetően éppen az események egykori szereplői, az írók, szerkesztők, tanárok, az egyes emberek válnak az olvasó számára szinte közeli ismerőssé; és éppen ez az, ami fontos és élő diskurzussá

emeli magát az irodalomtudományt.

PATONAI ANIKÓ ÁGNES

(*Ráció Kiadó, Budapest, 2007,*
304 oldal, 2940 Ft)

Portré és imázs
Politikai propaganda
és reprezentáció
a kora újkorban

R. Várkonyi Ágnes 80. születésnapjára jelent meg az a tanulmánykötet, amelynek szerkesztői, szerzői egykori diákjai. Jelen sorok írója több okból is szerencsés: egyrészt volt szerencséje szigorlatozni a hatalmas tudású, szigorú, de igazságos professzor asszony nál, másrészt e kötet szerzői közül többekhez is járhatott szemináriumokra, előadásokra, amelyek egyetemi éveik legkedvesebb emlékei közül valók.

A könyvben található írásokat, melyeknek témája a politikai propaganda és reprezentáció, a szerkesztők hat fejezetbe csoportosították. Az összes tanulmány bemutatására természetesen nincs lehetőség, de néhányat mindenképpen ki kell emelni a kiváló írások közül.

A fiatal történész, Kármán Gábor „*Átkozott Konstantinápoly*” című írásában arról olvashatunk, hogy az Erdélyi Fejedelemség diplomatái nem fogadták nagy lelkesedéssel,

ha fejedelmük portai követséggel bízta meg őket. Míg Franciaország, Anglia, Hollandia vagy Velence követi hosszú ideig tartózkodtak a török fővárosban, és valóban diplomatáknak kijáró tisztelet övezte őket, addig az erdélyieknél teljesen más volt a helyzet. Egyrészt megbízatásuk csak egy évre szólt, másrészt sokszor megalázó helyzetbe kerültek fejedelmük miatt. Így járt Réthy István is, aki 1644 végén érkezett Konstantinápolyba, s azt 1647 elejéig nem is hagyhatta el, mert I. Rákóczi György nem tudott megegyezni a töröknek fizetendő adó kérdésében. Réthy ezután is csak akkor távozhatott, amikor fizetett a nagyvezírnek az engedélyért. Kármán Gábor már korábbi tanulmányaival is bizonyította kvalitásait, elég, ha *Svéd diplomácia a Portán 1657–1658* című tanulmányát említjük. Az erdélyiek követjárásairól nem sokat olvashattunk eddig, Bíró Vencel *Erdély követi a Portán* című, 1921-ben Kolozsváron megjelent könyve óta.

Várkonyi Gábor *A nádor és a fejedelem* című tanulmányában a 17. század két nagyformátumú politikusa, Wesselényi Ferenc és II. Rákóczi György egymáshoz való viszonyát elemzi. Kérdéses, hogy lehet-e a két férfi között barátságról beszélni, mert kapcsolatukat nagy-

részt az általuk viselt hivatalok határozták meg. Várkonyi írásában nemcsak e kapcsolat előzményeivel foglalkozik, hanem Wesselényi és Nádasdy Ferenc ellenséges viszonyával is, amely szerinte az 1650-es évek legnagyobb teherterele volt. Kettejük megbékéltetésével többen is próbálkoztak – nem sok sikerrel. Ez azért lényeges, mert II. Rákóczi György legfontosabb magyarországi kapcsolata, talán barátja is éppen Nádasdy Ferenc volt. Miután Wesselényit nádorrá választották, felvette a kapcsolatot Rákóczi-ival, ez a levél azonban nem maradt fenn. A fejedelemnek az esztergomi érsekhez írt levele azonban ma is olvasható, ebből tudjuk, hogy fenntartásai Wesselényi gesztusai ellenére is megmaradtak. Várkonyi szerint mindez sorozatos félreértések, elhibázott gesztusok láncolatáról árulkodik. Wesselényi sem emberként, sem politikusként nem tudott közel kerülni Rákóczihoz, pedig szinte mindent megtett ezért, még az ominózus lengyel hadjárat idején sem viseltetett ellenségesen a fejedelemmel.

Mindenképpen meg kell említeni a könyv egyik szerkesztőjének, Horn Ildikónak Báthory Istvánról szóló tanulmányát is. Ezt elolvastva a fejedelem olyan személyiségjegyeit ismerhetjük meg, amelyekről

eddig nem tudhattunk. Horn bemutatja azt a tudatosan felépített személyiséget, amellyel Báthory készült az uralkodásra. Bécsi és prágai fogsága idején Erasmust, Machiavellit olvasott, de Julius Caesart is. Báthory tehát az uralkodás alapjait könyvekből sajátította el, de uralkodása tette teljessé az életművét. Ahogyan a szerző találon megjegyzi: életműve nem maradt torzó. Tetteinek köszönhetően halála után is összhangban maradt az általa kialakított imázs és az utókor képzeletében megmaradt képmás.

Mit is írhatnánk végül a könyvről? Dicsérhetnénk hosszan, mert tényleg jól sikerült gyűjtemény. De talán elég annyit mondani: szép és igazán méltó születésnap ajándék.

TULOK PÉTER

(Szerkesztette G. Etényi Nóra és Horn Ildikó, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2008, 464 oldal, 3800 Ft)

HORKAY HÖRCHER FERENC: *Konzervativizmus, természetjog, rendszer váltás*

Horkay Hörcher Ferenc a mai magyar konzervatív politikai filozófia meghatározó alakja, akinek termékeny eszmetörténeti és politikafilozófiai tevékenysége nem csekély mértékben befolyásolja, milyen

irányt vesz Magyarországon a politikai konzervativizmus. Talán azt is megkockáztathatjuk, hogy nem kis mértékben az ő tanulmányain és előadásain múlik, mit fogunk a közeljövőben (politikafilozófiai értelemben) konzervativizmus alatt érteni, s hogy mi fog konzervatív gondolatnak, eszmének számítani hazánkban. Érdemes tehát a L'Harmattan Kiadó gondozásában megjelent tanulmánykötetere figyelmet szentelnie mindenkinek, aki ezeket a kérdéseket ilyen vagy olyan okból szívében viseli.

Annál is inkább, mert Horkay Hörcher Ferenc nem a szokásos úton közelít a kérdéskörhöz. Nála nem a történelmi tapasztalatok és a hagyományok tisztelete vagy a megszokott és bevált intézmények reformjával szembeni bizalmatlanság jelenti a kiindulópontot. Az első és legfontosabb, ami új kötetet olvasva a konzervativizmusról kiderül, hogy az szoros kapcsolatban áll az elvont, elméleti gondolkodással szembeállított gyakorlati bölcsesség, a *prudencia* fogalmával. „A konzervativizmus [...] – rögzíti már a fülszövegben – nem sokkal több, mint a gyakorlati bölcsesség dicsérete.” Ez a kiindulópont több szempontból is szerencsés választás. Mindenekelőtt persze azért, mert helytálló: a konzervatív gondolkodók valóban nagy jelentőséget tulajdonítanak a „metafizikus okoskodás” és a gyakorlati bölcses-

ség megkülönböztetésének, s ez utóbbi szerepének a helyes politikai ítéletalkotásban. Más kérdés, hogy míg a konzervativizmusból valóban következtethetünk a gyakorlati okosság iránti vonzalomra, fordított irányban ugyanez már nem működik: a gyakorlati bölcsesség dicséretéből nem következik politikai konzervativizmus – elegendő a kötetben a gyakorlati bölcsesség eszmetörténete kapcsán (joggal) hangsúlyosan tárgyalt Machiavelli-re utalnunk, aki semmilyen értelemben sem tekinthető konzervatív

a következtetésre jutnak majd, hogy mindenhol konzervativizmust kell látniuk, ahol a gyakorlati okosság politikai szerepét méltatják. Ezzel a lehetőséggel egyébként valószínűleg a szerző maga is számolt, hiszen a kötet egy 1997-es tanulmányában ezt írja: „Mivel azonban a ráció, mi több, a logika társadalmi kontextualizáltságára vonatkozó belátásból semmiképpen sem fakad szükségszerűen a múltnak a jelen fölé helyezése, ezért én a konzervatív jelzővel óvatosan bánnék.”

Termékeny gondolatnak tűnik az államrezen és a konzervativizmus kapcsolatának felvetése is, bár ebben az esetben talán még jelenvalóbb a veszély, hogy Horkay meggyőzőnek tűnő érvelése amellett, hogy „ha a konzervativizmust az államrezen fogalma révén [...] értelmezzük, akkor az aktuálpolitika által felvetett kérdések konzervatív szemléletű megválaszolására vonatkozólag is többet tudunk már”, ideologikus gondolkodással megfertőzött olvasóiban úgy csapódik le, hogy az államrezen fogalma konzervatív gondolat.

Amiről persze szó sincs: Horkay Hörcher csupán néhány lehetséges kapcsolódási pontot vesz sorra két egymástól független, külön életet élő politikai eszme között, amelyeknek létezhetnek egymással kompatibilis alakváltozatai, miközben más formáik egymással kibékíthetetlenek maradnak. (Pontosan ugyanez elmondható a közösségelvűség és a nacionalizmus kötetben tételezett viszonyának kapcsán is.)

Horkay Hörcher Ferenc konzervativizmusa rendkívül gazdag és sokszínű eszmetörténeti anyagból építkezik, s ez kétségkívül növeli tanulmányai értékét. Az pedig, hogy ezek a – saját értékelése szerint – „kissé szerteágazóra sikerült” vizsgálódások néhány olvasót eset-

leg téves következtetések levonására készítetnek, nem biztos, hogy a tanulmányok hibája.

FÜLÖP ENDRE

(*L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2008, 386 oldal, 2900 Ft*)

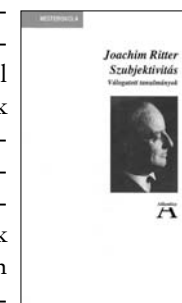
JOACHIM RITTER: *Szubjektivitás* *Válogatott tanulmányok*

Nagy tanáregyéniségek sokszor nem a maguk, hanem tanítványaik hírnevén keresztül válnak közzismertté. Kevés írásba foglalt gondolatuk marad fenn, tanításuk java-részt diákjaik munkáiban jut el (óhatatlanul torzított formában) a közönséghez, értékelésükre is igazából azok vállalkoznak, akik óráikat látogatták. Belterjes, csak beavatottak számára ismerős alakok maradnak, akik köré legendák szövődnek, de minden egyes legendaelemmel egyre csak távolodik annak a lehetősége, hogy munkásságuk jelentőségére figyeljünk.

Joachim Ritter ezek közé a tanáregyéniségek közé tartozott. Nevét persze a filozófiában jártasak jól ismerik az általa elindított filozófiai szótár címlapjáról, ám ha nem kifejezetten a Ritter körbejárta dilem-

mák, időszakok elmélyült tudora az olvasó, egyéb tevékenységéről nemigen hallhatott. Pedig meghatározó, alapos, problémacentrikus gondolkodó volt, pár kötetre rúgó életműve azonban csak hatásaiban érzékelhető. Azt a sokrétű szemléletmódot, amely Rittert jellemezte, néhány tanulmányából, illetve tanítványai intellektuális tevékenységéből próbálhatjuk megérteni.

Az idehaza is egyre többet emlegetett szellemi örökösök közül Odo Marquard – többek között magyarul is olvasható kötetében – hozza szóba Rittert, akitől több vezérfogalmat is áttemel, vagy legalábbis mesterére hivatkozva hangoztat bizonyos gondolatokat. Az egyik ilyen a kompenzáció modellje, amelynek hozzávetőleges összefoglalása az lehet, hogy mivel a 19. századra a természettudományok a szellemtudományok érvényességét megkérdőjelezték, ez utóbbiak saját szerepük fontosságát kezdték hangsúlyozni a modernizálódó társadalomban, mint ami kompenzálja a természettudományos világkép embertelen, időtlen sematizmusát. A kompenzáció fogalmát azonban Ritter sehol sem fejt ki írásban, tehát vagy a mester szóbeli magyarázata a lehetséges forrás, vagy a Ritter által több helyütt kifejtett hasonló gondolatok nyomán jutott Marquard (és a

másik tanítvány, Hermann Lübbe) a történeti alapokon álló kultúratudományok eme alapvető felfogásához. De bármelyik eshetőségről legyen szó, a mester elképzelései voltaképp követőinek írásaiban váltak híressé és sikeresé, miközben ő maga közvetlenül nem profitált ebből a népszerűségből.

A most magyarul megjelent válogatás címében egyezik a szerzőnek életében szinte egyetlen hivatkozott könyvével, ám annak szerkezetét nem követi (a tanulmányok megírásának időrendjét veszi alapul), valamint egy tanulmányt (a T. S. Eliot költészetéről írottat) ki is hagy, helyette viszont szerepelteti a 2003-ban megjelent *Metafizika és politika* kötetben közölt, *A táj* című dolgozathoz kapcsolódó exkurzusokat. Ritter eszmefuttatásai első nekifutásra nem izgalmasak, hiszen nélkülözik a bombasztikus megfogalmazásokat, a szenzációs felfedezéseket, ugyanakkor finom és rendkívül pontos észrevételei mindenképp elosztatják a kezdeti fanyalgást. A kötetbeli tanulmányok ugyanis – melyek többsége bár a hatvanas években született, de ma is érvényes válaszokkal szolgál – koncentráltan járják körül az ember helyzetét a modern világban, precízen adagolva a filozófiai hagyomány releváns meglátásait. Nem ismeretterjesztés a célja, nem szóraportoló, népszerű bölcsekedést tár elénk, hiszen aki ritkán ragad tollat,

csupán gondolatai desztillált változatát, az őt foglalkoztató legfontosabb kérdések velejét veti papírra. Éppen ezért jól követhető, alapos megközelítéseket olvashatunk a Ritter-tanulmányok e gyűjteményében, melyben a filozófiai antropológia szemszögéből tekinti át életének központi dilemmáját, a modern ember helyét és szerepét a maga építette világban. A tanár-egyénség így a laikus olvasót is leültetheti iskolapadjába, hogy lebilincselő magyarázataival elkalauzolja saját világában.

BEDNANICS GÁBOR

(Fordította Papp Zoltán, *Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2008, 164 oldal, 2495 Ft*)

**KUTROVÁTZ GÁBOR –
LÁNG BENEDEK –
ZEMPLÉN GÁBOR:
*A tudomány határai***

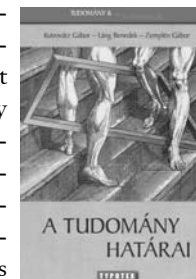
Eddig nem sok munka kísérte meg a hétköznapi embernek is érthető módon bemutatni a megközelíthetetlen tudomány és a néha túlságosan is bizalmaskodó áltudományok közötti határkijelölés problematikáját. A három fiatal tudós által jegyzett *A tudomány határai* című kötet, amely a Typotex Kiadó tudományelméleti sorozatába illeszkedik, címében ugyan feltéte-

lezi, hogy egyértelműen kijelölhető határ húzódik tudomány és áltudomány között, de a szerzők megállapításai szerint ezt egyáltalán nem lehet biztos kézzel meghúzni. Ráadásul maga a tudomány mint fogalom sem tölthető meg olyan könnyedén tartalommal, mint azt jelenkorunk szcientista alapbeállítódása feltételezi.

Az elmúlt két-három évben folyóiratokban már publikált fejezetek a még nem ismertett eredményekkel lettek egy kötetbe összefűsülve, így a legkülönfélébb nézőpontokból láthatjuk a tudományosság kritériumának meghatározására tett tudományfilozófiai vagy szaktudományos kísérleteket, eközben pedig átfogó képet kapunk a tudományozókérdés eredményeiről és a tudományos közélet működéséről is, amely egyébként mind függőleges, mind vízszintes tagoltsága ellenére is (vagy éppen azért) magában rejt a kontraszelekciónak a tudományos vita szabályainak leírása vagy a tudományos cikk megszerkesztésének, illetve publikálásának ismertetése feltárja előttünk e zárt világ szigorú és konzervatív belső szabályrendszerét. Esettanulmányaikban (legyen szó akár az akupunktúráról, a kreacionizmus-vitáról vagy a kitalált középkor elméletéről) a szerzők mind a tudomány, mind

pedig az áltudomány érvrendszerét alapos vizsgálat alá veszik, elsősorban a közlés szándékával, miközben végig az elfogultság gyanúja felett állnak. Külön érdemként kell kiemelni, hogy nem csupán a Däniken- vagy Dan Brown-féle képtelen érvelésekről, hanem a sokszor dogmatikus és militáns tudós-retorikáról is lerántják a leplet. Ugyanakkor kimutatják, hogy az áltudomány mint fogalom nem egy összefüggő, egynemű terület elnevezése (hiszen egyaránt magában foglalja az évezredek múlta visszatekintő mágiát és mondjuk a főleg „kortárs fejleményeiről” ismert parapszichológiát), hanem inkább a tudósok társadalma által megbélyegzett osztálygyűjtőneve.

Bár a kötet dedikációjában önmagukat laikusnak nevező szerzők nyilvánvalóan egy jól meghatározott diskurzus tevékeny és elismert résztvevői, mégsem érzik szükségét annak, hogy bezárják magukat egy túlterhelt, ezoterikus nyelvi világba, sőt olyan közvetlenséggel, közérthetőséggel (néhol pedig egyenesen sziporkázó humorral) kalauzolják olvasóikat a tudomány feltételezett határainak lépvidékén, amelyet bármely, tudományt népszerűsítő vállalkozás megirigyelhetne. Ez persze nem meglepő, hiszen komolyan veszik saját céljukat, miszerint a laikus hi-

székenység helyébe a kritikus gondolkodásnak kell lépnie. Egyedül az jelzi a különböző fejezetek megszületése közötti időtávolságot – vagy talán azt, hogy egy szerzői triumvirátus áll a könyv mögött –, hogy a szöveg nem egyenletesen szellemes és ötletes, némelyik szövegrész hangulatában és fordulataiban elüt a többitől, de ez legyen a filológusok gondja. A szerzők ugyanis jelenbéli tájékozottságukkal és történeti ismereteikkel bizonyosan leviszik az olvasót a lábáról; kitérnek a média egyre növekvő szerepére a tudomány és annak konkurensei által bemutatott „párhuzamos igazságok” megítélésével kapcsolatban, utalnak a mediatisált mindennapok vitakultúrájára, de

megsiratják a szebb időket látott asztrológia olcsó és nevetséges horoszkópiába hajlását is.

Egyszóval széles horizontú képet adnak a kortárs tudományelméleti problémákról, miközben észrevétlenül biztosítják számunkra a lehetőséget, hogy az egymás mellett egyenrangúnak feltüntetett „igazságok” közötti valódi választást megalapozhassuk. A kötetet ugyan elsősorban a laikusoknak dedikálták a szerzők, de egy főállású, tudománnyal foglalkozó olvasó is számtalan tanulságot vonhat le belőle.

ZSOLNAI GYÖRGY

(Typotex Kiadó, Budapest, 2008,
376 oldal, 3200 Ft)

Művészet

AGNES DENES:

A harmadik évezred művészete – egy új világkép teremtése

A Ludwig Múzeum különleges kiállítással lepte meg közönségét. Agnes Denes életműve Magyarországon szokatlan nyíltsággal reflektál a kortárs művészeti gondolkodás élő kérdéseire és társadalmunk ezredvégi állapotára.

Aki bármikor is találkozott kortárs művészetekkel, biztosan feltet-

te magának a kérdést: vajon hol a határ üres szemfényvesztés és átgondolt mű között? Az értelem keresésén túl a művészet szerepének régi kérdése is felvethető, nem is feltétlenül a társadalmilag aktív művészeti magatartás vagy egyáltalán a szerepvállalás hiánya miatt, hanem mert ezeknek a műveknek gyakran semmi közük egyéni és közösségi jelenvaló létünkhöz. És mindez nem csak a művészetelméletekkel foglalkozó gondolkodók szűk körének problémája, ha a mű-

vészeteket kultúránkat meghatározó közös kincsünként értékeljük.

A modernség utáni korszakok alkotásai az értelemnélküliség gyanúját sokszor magukra vonva, a blöff határain mozogva önmaguk paródiáit is megteremtették. A bécsi MUMOK – a Ludwig Alapítvány bécsi modern művészeti múzeuma – például idén *Bad Painting – Good Art* címen rendezett kiállítást, értelmetlenségükkel és a giccsen túli izléstlenségükkel provokáló, valamint a magát túl komolyan vevő öncélt harsányan kinevető, szándékosan „rossz” festményekből.

Agnes Denes művei viszont éppen a tiszta értelem nevében állnak felkiáltójelként szerte a világban. A budapesti kiállítás címe sokat ígér, de semmi esetre sem nagyotmondó. Valóban egy radikálisan másfajta kortárs látásmód és művészettelfogás ismerhető meg életművéből. Egy olyan, a világot egységében látó és annak kérdéseivel szembenező gondolkodóval találkozhatunk, aki a művészetet nem magánügyének tekinti, hanem olyan erőnek, amellyel megváltoztathatja a világot. Művészetének kulcsszavai talán a kreativitás és a felelősség lehetnének. Végtelen leonardói kreativitás egy világunkért őszinte felelősséget érző gondolkodó kezéből.

Agnes Denes alkotásaiban az ökológiai gondolkodás környezetművészetté válik. Különböző tudományágak ritka szintézise jelenik

meg életművében, természettudományt, társadalomtudományokat, filozófiát, nyelvészetet, pszichológiát és költészetet tanulmányoz munkáihoz. Gondolkodóként, oktatóként is a művészet és a tudományok kapcsolatát vizsgálja, és már a múlt század utolsó harmadától kezdve vallja, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes emberi tudás és az alkotó egyéniségek által megteremtett művészet a 20. század végétől elválaszthatatlanul egymásra van utalva. Ezért monumentális környezeti akciókat hoz létre. 1982-ben *Búzamező – Konfrontáció (Wheatfield – A Confrontation)* címmel egy közel hektárnyi területen Manhattan déli részén, a Wall Street és a World Trade Center tornyainak szomszédságában búzát vetett, hónapokig gondozta, majd learatta a többmázsányi gabonatermést. 1996-ban Finnországban pedig *Fabegy – Élő időkapszula (Tree Mountain – A Living Time Capsule)* címmel hatalmas földmunkán alapuló ökológiai rehabilitációs projektet alkotott, melynek során Finnországban 11 000 fenyőfát ültetett el ugyanennyi ember egy elhagyott sóderbánya területén, vállalva az egyes fák gondozását a következő négyszáz éven át, hogy a mű a jövő generációinak örökségévé váljon. Public-art és land-art alkotásai a környezettudatos gondolkodásra és az eljövendő társadalmi és gazdasági krízishelyzetekre hív-

ják fel a figyelmet. Projektjei azonban – mint a finnországi erdő, amely egy, az aranymetszés arányain alapuló tökéletes gúlát alkot – valódi művekké válnak kidolgozottságuk, matematikai alapú arányosságuk és mélyen átgondolt szimbolikájuk által.

A kiállítás természetesen némileg száraz, hiszen az életmű helyett csak annak dokumentációját, illetve még papíron lévő terveit mutathatja fel. Azonban még így is a szívbe talál. A leglátványosabb akciói is magasan felette állnak az üres és naiv aktivizmusnak. Agnes Denes archaikus metaforái meghatározó jelekké válnak a hétköznapi közegünkön túli egyetemes emberi időben.

DOBRI IMRE

(Ludwig Múzeum. A kiállítás 2009. január 18-ig látogatható.)

PORTISHEAD: *Third*

A Portishead 1991-ben alakult Bristolban – nevüket egy közeli kikötővárostól kölcsönözték. Úgy mondják, a szintén Bristolból indult Massive Attackkel együtt a trip-hop (a szó mögött a hip-hop jazz-zel és reggae-dubbval, illetve néhol brit-poppal történő összeolvasztása áll legtöbbször) néven világhírűvé vált zenei stílus szülőaty-

jai. Ha azonban „közelebb megyünk” kicsit melankolikus zenéjükhez, láthatjuk, hogy ők egy periférikusabb zenei programot tűztek ki maguk elé, melyből általában afféle „zenei fröccsöt” készít a trip-hop iskola többi tagja. A formáció első albuma, az 1994-es *Dummy* szinte azonnal kritikailag elfogadott bombasikerré vált, és felgyorsult világunk korszakalkotónak bélyegzett hangzásainak sorába lépett. A *Portishead* című második lemez és a New York-i koncertalbum után mély hallgatás következett, egy-egy homályos bejelentéssel, ami csak még bizonytalanabbá tette a formáció jövőjét.

Idén tavasszal azonban szinte a semmiből előtört a harmadik lemez, amely a *Third* címet kapta. A *Silence*-t nyitó portugál szöveg arra figyelmeztet bennünket, hogy azt kapjuk, amit megérdemlünk. Rögvest felfigyelhetünk a hangzásra: a pontatlan, hömpölygő, tompán és torzan szóló dobfelszerelés, a szintén rútul nyikorgó, metrumról le-lecsúsztatógó gitár és az effektek vagy a „kosz” által meg-összeeső cselló hangja is jelzi: itt semmi sem fog tisztán szólni. Majd Beth Gibbons szintén ropant retroid módon visszhangosított hangja „Portishead-lépésekkel” hinti meg az előző lemezről örökölt koncepciót: minden úgy szól, mintha 40-50 éve vették volna föl.

Mindemellett a lemez keverése és kompressziója is igencsak ízletes. Ennek iskolapéldája lehetne a következő, *Hunter* című darab finom-melankolikus, puha arányaival. A gyakorlott hallgató rögtön felfigyel arra, hogy hiányoznak a scratch sávok, és az elektromos billentyű – leginkább Moog szintetizátor – lép előre, a többi sáv betöltő megerősítésével együtt. Ez a hiány örömteli, mert több hely lett mindennek tőle a zenéjükben, és e folyamat tovább mélyül a *Nylon Smile*-ban, hogy előkészítse az album első csúcát. *The Rip*. Itt előlép végre a Portishead egyik legszebb énekdallama, melyet akusztikus gitár és fagott hangja kísér, majd ez a gyászos, lágy folyam beleomlik egy Mooggal és dobbal vitt, nagyobb sűrűségű rengetegbe, s végül az egész eltűnik előlünk. Egyre véseterhesebb hangulatba ringat a következő két felvétel, a *We Carry On* megint demonstrálja az új hangzás arányainak sikerességét. A torz gitár és a kitartott billentyűs hangszerek egy új perspektívát engednek megmutatni: „The pace of time I can't survive”. S lám: egy újabb aprócska gitárral kísért dal jön, melynek énekanyaga egy '20-as évekbeli zenei program világába repíti el az együttest. A Portishead történetében eddig soha nem hallott vokálok döbbszent meg a hall-

gatót, és csak azon lepődhet meg jobban, hogy zenei önazonosságuk mennyire megmarad.

Olyannyira, hogy ezután bátran repülhetnek előre 60 évet: íme a *Machine Gun*. Az elektronikus dobok torz, zengő, puszkaszerű dobogása-ropogása óriási teret enged az énekek, élénk bizonyítékul szolgálva ismét, hogy a Portishead minden hangsávja operatív funkcióval bír. Talán nem véletlen, hogy a szintén érezhetően kifinomultabb dalszövegek legjobbika is itt található, mely a zenei formára is brili-

áns módon reflektál. „But now I've realised that I'm... Only for me”. Nem szabad magyarázkodásba kezdeni a szám végén felhangzó, Terminator idéző string szintetizátorokra, egyszerűen bármilyen más aránnyal összecsukló, erőltetett giccsé válna az egész. Ezután három, immár talán megszokott új hangzású szám következik; a *Small* és a *Magic Doors* – a szaxofonnal a Goldfrapp szerzősenije, Will Gregory – tovább halad azon a területen, amit már bejárta egyszer a *Machine Gun* előtt. A bizonytalanságba zuhanó, albumzáró *Threads* hajókürtszerű szintetizátorhangjának zengése végül rámutat a csendre.

HARGITAI ANDRÁS

(*Universal Music*, 2008)

SZÉPIRODALMI BIBLIOGRÁFIA

2008. augusztus–szeptember

Szépirodalmi bibliográfiánk a korábban kialakított rendszert követve regisztrálja az elmúlt két hónap alkotásait, gyűjtőköre az előző évek szemlézett folyóirataira terjed – pontosabban azokra, amelyek közülük a 2008. év során megjelennek. Frissessége kizárólag ezek rendszeres beérkezésétől függ: a negyedévi és a határon túli lapok természetüknél fogva hordozzák a csúszás lehetőségét. A 2008. év folyamán, a terjedelemre való tekintettel, a kéthavi tételekből csupán az első három rész (vers, rövidpróza, hosszúpóza) közlésére nyílik lehetőség, ezért a kényszerű tematikus szűkítésért olvasóink elnézését kérjük. Maga a gyűjtés azonban változatlan, s a most kimaradt fejezetek (esszé; napló, emlékezés, jegyzet; közönség előtt előadásra szánt mű; átmeneti műfajok; kevert műfajok) a 2008. évi összesített kötetben* természetesen szerepelni fognak, az eredetileg is csak abba szánt részekkel (beszélgetés, levelezés, műhelynapló; kritika, recenzió, ismertetés; tanulmány; irodalmi múlt) együtt.

Az összeállítás alapjául szolgáló folyóiratok

2000, 2008. 9.	Irodalmi Jelen, 2008. 9.
Alföld, 2008. 8., 9.	Irodalmi Szemle, 2008. 8.
Bárka, 2008. 5.	Jelenkor, 2008. 9.
Beszélő, 2008. 9.	Kalligram, 2008. 7–8., 9.
Duna-part, 2008. 3.	Kortárs, 2008. 7–8., 9.
Élet és Irodalom, 2008. augusztus 1. augusztus 8. augusztus 15. augusztus 22. augusztus 29. szeptember 5. szeptember 12. szeptember 19. szeptember 26.	Korunk, 2008. 8., 9.
Életünk, 2007. 8., 9.	Látó, 2008. 8–9.
Eső, 2008. 3.	Liget, 2008. 8., 9.
Ezredvég, 2008. 8–9.	Lyukasóra, 2008. 4.
Forrás, 2008. 9.	Magyar Napló, 2008. 8., 9.
Helikon (Kolozsvár), 2008. augusztus 10. augusztus 25. szeptember 10. szeptember 25.	Mozgó Világ, 2008. 8., 9.
Híd, 2008. 9.	Műhely, 2008. 5., 6.
Hitel, 2008. 8., 9.	Napút, 2008. 6.
Holmi, 2008. 8., 9.	Pannohalmi Szemle, 2008. 3.
	Parnasszus, 2008. 3.
	PoLiSz, 2008. 9.
	Somogy, 2008. 3 (augusztus–szeptember).
	Székelő, 2008. 8., 9.
	Tiszatáj, 2008. 8., 9.
	Új Forrás, 2008. 7. (szeptember)
	Várad, 2008. 7–8.
	Vigília, 2008. 8., 9.

* A Magyar irodalmi repertórium 2003, a Magyar irodalmi repertórium 2004 és a Magyar irodalmi repertórium 2005 című kötetek már megjelentek. Hálózati változat: www.repertorium.hu. (A Szerk.)

Vers

1. ÁCS József: *Nem történt semmi sem.* = Liget, 9/3–6. p.
2. ACSAI Roland: *Az északi szajkó.* = Holmi, 8/1094. p.
3. ACSAI Roland: *Zsófi úszni akar a jávorszarvasokkal.* = Holmi, 8/1093. p.
4. ADY Endre: *Magyar vétek bíborban.* = Várad, 7–8/65. p.
5. ADY Endre: *Mi lesz holnap?* = Várad, 7–8/64. p.
6. ÁGH István: *Nappali álmom.* = Műhely, 5/14. p.
7. ÁGH István: *Olyan messze Munkács vára.* = Hitel, 8/29–30. p.
8. ALBERT Zsuzsa: *Hajnatól hajnalig.* = Somogy, 3/65. p.
9. ALBERT Zsuzsa: *Mint aki lezabalt.* = Somogy, 3/64. p.
10. ALBERT Zsuzsa: *Sztélé az ifjúságnak.* = Somogy, 3/65. p.
11. ALFÖLDY Jenő: *Wöeres Sándor-paródiák.* Libahentes. Mi vagyok én? Egybeírt falunévek. Két magyar falunév dobra és cintányérra. A lég nem elég. Kínai agyagkatonák. = Eső, 3/28–31. p.
12. ANTALIK József: *Esti imádság.* = Irodalmi Szemle, 8/6–7. p.
13. ANTALIK József: *Ha majd a fájdalom.* = Irodalmi Szemle, 8/76. p.
14. ANTALIK József: *Óvnom léptük...* = Irodalmi Szemle, 8/77–78. p.
15. ASAF, Uri: *Curriculum vitae.* = Új Forrás, 7/4. p.
16. ASAF, Uri: *Mára ennyi elég.* = Új Forrás, 7/3. p.
17. ASAF, Uri: *Az ország talán.* = Új Forrás, 7/3. p.
18. BABICZKY Tibor: *Praealtus.* = Holmi, 9/1176–1177. p.
19. BABITS Mihály: *Sörvers.* = Várad, 7–8/66. p.
20. BÁGER Gusztáv: *A 80 éves Juhász Ferencnek.* = Tiszatáj, 8/41. p.
21. BÁGER Gusztáv: *„Az adriai hajó”.* = Életünk, 9/41. p.
22. BÁGER Gusztáv: *A bíd álma.* = Életünk, 9/40. p.
23. BÁGER Gusztáv: *Időtáv Holdban.* = Tiszatáj, 8/41. p.
24. BAJOR Andor: *Egy költő és a vöcsök.* = Helikon, augusztus 25. 7. p.
25. BAKA Györgyi: *Meditáció.* = Duna-part, 3/24. p.
26. BAKA Györgyi: *Telibold kacag rám.* = Duna-part, 3/25. p.
27. BAKOS KISS Károly: *Csak szűr.* = Hitel, 9/88–89. p.
28. BAKOS KISS Károly: *Egy nap.* = Hitel, 9/89. p.
29. BAKOS KISS Károly: *Kijelentő mondatok.* = Hitel, 9/89. p.
30. BAKOS KISS Károly: *Vagyunk.* = Hitel, 9/88. p.
31. BAKTAI FARAGÓ József: *Tavasza váruca.* = Ezredvég, 8–9/16. p.
32. BALÁZS Béla: *Az órák.* = Várad, 7–8/101. p.
33. BALÁZS Imre József: *Flower power.* = Élet és Irodalom, augusztus 8. 18. p.
34. BALÁZS Imre József: *Letisztult záravár.* = Élet és Irodalom, augusztus 8. 18. p.
35. BÁLINT Tamás: *Mindig ugyanaz.* I. II. III. Ajánlás. = Helikon, szeptember 25. 8. p.
36. BÁLINT Zsolt: *Ars poetica.* = Életünk, 9/16. p.
37. BÁLINT Zsolt: *Az „Enyészet” – Mednyánszky képe.* = Életünk, 9/14–15. p.
38. BÁLINT Zsolt: *A hét főbűn.* = Életünk, 9/14. p.
39. BALLA D. Károly: *Kiégve.* = Parnasszus, 3/115. p.
40. BALLA D. Károly: *Reggeli idill.* = Parnasszus, 3/115. p.
41. BALLA Máté: *Az idő nem rohan.* = Liget, 9/72. p.
42. BANNER Zoltán: *félutamból.* = Tiszatáj, 8/86. p.
43. BANNER Zoltán: *imperatívuszok.* = Tiszatáj, 8/86. p.
44. BANNER Zoltán: *a pénz madara.* = Tiszatáj, 8/85. p.
45. BARABÁS Zoltán: *Lelkedzenek.* = Várad, 7–8/24. p.
46. BARCSAI László: *Beszakadt.* = Kalligram, 9/24. p.
47. BARCSAI László: *Felbőfűrdő.* = Kalligram, 9/24. p.
48. BARCSAI László: *Majdani.* = Kalligram, 9/24. p.
49. BARNA T. Attila: *Káptalan utca.* = Napút, 6/12. p.

50. BARNA T. Attila: *Lebajtott fejfel ült tovább.* = Irodalmi Jelen, 9/3. p.
51. BARNA T. Attila: *Vérsepppek.* = Napút, 6/12. p.
52. BECK Tamás: *Fogság után.* = Irodalmi Jelen, 9/5. p.
53. BÉKÁSSY Ferenc: *A sennyei kert.* = Új Forrás, 7/98–99. p.
54. BENŐ Attila: *(Forgószínpad).* = Forrás, 9/15. p.
55. BENŐ Attila: *(Mire jó egy balta?)* = Forrás, 9/15–16. p.
56. BERTÓK László: *A batársávig, a batárig.* = Műhely, 5/20. p.
57. BOBORY Zoltán: *Anyám egy napja.* = Duna-part, 3/23. p.
58. BOBORY Zoltán: *A fehérvári Szent István-szobornál.* = Duna-part, 3/22. p.
59. BOBORY Zoltán: *Vihar a Balatonnál.* = Lyukasóra, 4/17. p.
60. BODNÁR Éva: *Nyugodj békeben, Kolonics!* = Irodalmi Szemle, 8/79. p.
61. BOGA Bálint: *Pünkösöd.* = Napút, 6/93. p.
62. BOGNÁR Péter: *Akik azt gondolják.* = Helikon, augusztus 10. 8. p.
63. BOGNÁR Péter: *Gazdag dúis.* = Helikon, augusztus 10. 8. p.
64. BOGNÁR Péter: *Ha rájön az ember.* = Helikon, augusztus 10. 8. p.
65. BOGNÁR Péter: *Lebet-e.* = Helikon, augusztus 10. 8. p.
66. BOGNÁR Péter: *Tárgyilagosan.* = Helikon, augusztus 10. 8. p.
67. BOGNÁR Péter: *Az üvegmögötti üveg.* = Helikon, augusztus 10. 8. p.
68. BOKOR Levente: *Borzong a vén tyúk.* = Magyar Napló, 8/45. p.
69. BOKOR Levente: *Esti mese.* = Magyar Napló, 8/26. p.
70. BOKOR Levente: *Profán.* = Magyar Napló, 8/26. p.
71. BOTÁR Attila: *Lapozás vissza.* = Hítel, 8/49. p.
72. BOTÁR Attila: *Nyomok maskarájában.* = PoLiSz, 9/3. p.
73. BOTÁR Attila: *Az őszi gong szava.* = PoLiSz, 9/3. p.
74. BOTÁR Attila: *Szumo álmaiból.* = Hítel, 8/47–48. p.
75. BOTÁR Attila: *Vízszintes feszületnél.* = PoLiSz, 9/2. p.
76. BOTH Balázs: *René Magritte: Golkonda (1953).* = Magyar Napló, 8/17. p.
77. BOTH Balázs: *René Magritte: A nagy család (1963).* = Magyar Napló, 8/17. p.
78. BUDAHAZI István: *Éji város.* = PoLiSz, 9/90. p.
79. BUDAHAZI István: *Őszi tájkép.* = PoLiSz, 9/90. p.
80. BÜTH Emília: *Árnyé-kába.* = Liget, 9/43. p.
81. BÜTH Emília: *Begyenc.* = Liget, 9/43. p.
82. BÜKI Attila: *...és jött a reggel.* = Lyukasóra, 4/2. p.
83. BÜKI Attila: *Karsch úr asztalánál.* = Lyukasóra, 4/2. p.
84. BÜKI Attila: *Kimondatott.* = Lyukasóra, 4/3. p.
85. BÜKI Attila: *Manapság.* = Lyukasóra, 4/3. p.
86. BÜKI Attila: *Végtelen mese.* = Lyukasóra, 4/3. p.
87. CZEGŐ Zoltán: *Egy fiatalnak, 2008-ban.* = Helikon, szeptember 25. 5. p.
88. CZEGŐ Zoltán: *Egy kis független nyugalmat...* = Irodalmi Jelen, 9/17. p.
89. CZEGŐ Zoltán: *Isten malmai.* = Irodalmi Jelen, 9/17. p.
90. CZEGŐ Zoltán: *A magában való.* = Irodalmi Jelen, 9/17. p.
91. CZEGŐ Zoltán: *Megparancsolt őszben.* = Helikon, szeptember 25. 5. p.
92. CZEGŐ Zoltán: *Nyugaton kél.* = Kortárs, 9/49. p.
93. CZEGŐ Zoltán: *Születésnapomon.* = Irodalmi Jelen, 9/17. p.
94. CZEGŐ Zoltán: *Új magyar rapszódia.* = Székelyföld, 9/31–37. p.
95. CZEGŐ Zoltán: *Unokámnak, Aronkának.* = Helikon, szeptember 25. 5. p.
96. CZEGŐ Zoltán: *Úttalan.* = Helikon, szeptember 25. 5. p.
97. CZEGŐ Zoltán: *Válásaimból.* = Irodalmi Jelen, 9/17. p.
98. CZEGŐ Zoltán: *Vállomás.* = Irodalmi Jelen, 9/17. p.
99. CZILCZER Olga: *Az elveszett óra.* = Liget, 9/68. p.
100. CSEH Károly: *Darázs-ídő.* = Ezredvég, 8–9/27. p.
101. CSEH Károly: *Huzatos ház.* = Hítel, 9/93. p.
102. CSEH Károly: *Legendátlan új.* = Hítel, 9/93. p.

103. CSEH Károly: *Az utolsó krónikalapok.* = Hítel, 9/92. p.
104. CSEH Károly: *Üzenetes.* = Hítel, 9/93. p.
105. CSEH Katalin: *Csönd-játék.* = Helikon, szeptember 10. 1. p.
106. CSEH Katalin: *Elmélkedő.* = Helikon, szeptember 10. 1. p.
107. CSEHY Zoltán: *Antbeil Budapesten.* = Jelenkor, 9/908. p.
108. CSEHY Zoltán: *A Philoktétész-környék megkörmökezése – a majdnem tövében.* = Bárka, 5/7–9. p.
109. CSEHY Zoltán: *Puccini-oldalgás I.* = Jelenkor, 9/909. p.
110. CSEHY Zoltán: *Puccini-oldalgás II.* = Jelenkor, 9/909–910. p.
111. CSENGERY Kristóf: *Felirat.* = Mozgó Világ, 8/98. p.
112. CSENGERY Kristóf: *Fényes fémgolyók.* = Mozgó Világ, 8/98. p.
113. CSENGERY Kristóf: *Mágneses mezők.* = Pannohalmi Szemle, 3/83. p.
114. CSENGERY Kristóf: *Saját verséből idéz.* = Mozgó Világ, 8/99. p.
115. CSENGERY Kristóf: *Szemlélődés babakösi tologatás közben.* = Mozgó Világ, 8/98–99. p.
116. CSENGERY Kristóf: *Szindbád és a mozdulatlanság temploma.* = Liget, 9/32–34. p.
117. CSEPREGI János: *6:30.* = Tiszatáj, 8/92–93. p.
118. CSEPREGI János: *Üres szék az asztal mellett.* = Tiszatáj, 8/91–92. p.
119. CSOBÁNKA Zsuzsa: *Kandúr és eb.* = Élet és Irodalom, augusztus 29. 22. p.
120. CSOBÁNKA Zsuzsa: *Nyúl.* = Élet és Irodalom, augusztus 29. 22. p.
121. CSOBÁNKA Zsuzsa: *Zárt peron.* = Élet és Irodalom, augusztus 29. 22. p.
122. DALOS Margit: *Viszonylatok.* = Liget, 9/55. p.
123. DANYI Zoltán: *Alatta a padló.* = Vigilia, 9/680. p.
124. DANYI Zoltán: *Feltevés vagy lemérés.* = Műhely, 5/29. p.
125. DANYI Zoltán: *Kedvezőbb elrendezés.* = Vigilia, 9/680. p.
126. DANYI Zoltán: *Köveket ölel.* = Vigilia, 9/681. p.
127. DANYI Zoltán: *Nem létező színek.* = Pannohalmi Szemle, 3/89. p.
128. DANYI Zoltán: *Nincs külön.* = Pannohalmi Szemle, 3/89. p.
129. DANYI Zoltán: *Tűszúrásnyi.* = Vigilia, 9/680. p.
130. DANYI Zoltán: *A vártnál sokkal több.* = Vigilia, 9/681. p.
131. DEÁK László: *Eső.* = Kortárs, 7–8/27. p.
132. DEMÉNY Péter: *Ézforduló.* = Korunk, 9/76. p.
133. DÉRY Tibor: *A költő beszéde egy kőszenthez.* = Életünk, 8/65. p.
134. DIMÉNY Lóránt: *27.* = Helikon, szeptember 25. 8. p.
135. DREFF János: *Holt költő társasága.* = Parnasszus, 3/46–49. p.
136. DUDÁS Sándor: *A csönd koszorúja.* Dal a Rökkantakhoz. Hangtalan ország. Jelnyelvi tolmács. A Tiszánál. Meddő órán. = Eső, 3/24–27. p.
137. DUTKA Ákos: *Égő asztalok.* = Várad, 7–8/103. p.
138. DUTKA Ákos: *Elereszt a puszta.* = Várad, 7–8/45. p.
139. ÉBERT Tibor: *Maximák.* = Magyar Napló, 8/20. p.
140. EMÓD Tamás: *Rab prédikátorok éneke.* = Várad, 7–8/110. p.
141. ERDŐS Olga: *Lassan kifolyik.* = Ezredvég, 8–9/26. p.
142. ERDŐS Olga: *Reggel.* = Ezredvég, 8–9/26. p.
143. ERDŐS Olga: *A tizedik napon.* = Ezredvég, 8–9/26. p.
144. FÁBIÁN Sándor: *Kimenős.* = Várad, 7–8/22. p.
145. FÁBIÁN Sándor: *Rettenet nagyidőben.* = Várad, 7–8/23. p.
146. FÁBIÁN Sándor: *Vágta tüll-világba.* = Várad, 7–8/22. p.
147. FALUSI Márton: *Árulásal kezdődhet.* = Kortárs, 7–8/92–93. p.
148. FALUSI Márton: *Így mulat egy magyar költő.* = Bárka, 5/41–42. p.
149. FALUSI Márton: *Minden rendben?! = Kortárs, 7–8/91–92. p.*
150. FARKAS WELLMANN Endre: *Lucius Domitius lázbeszéde.* = Irodalmi Jelen, 9/1, 13. p.
151. FÁTYOL Zoltán: *Négy sorosok.* = Liget, 9/40. p.
152. FECSKE Csaba: *Adnám magamat.* = Parnasszus, 3/115. p.

153. FECSKE Csaba: *Ady Endre: Utolsó, átkozott ének.* = Eső, 3/21. p.
154. FECSKE Csaba: *Babits Mihály: A költő egy falusi kocsmában szalomázik.* = Eső, 3/17. p.
155. FECSKE Csaba: *Csalóka.* = Élet és Irodalom, augusztus 22. 23. p.
156. FECSKE Csaba: *Az este közelít.* = Élet és Irodalom, augusztus 22. 23. p.
157. FECSKE Csaba: *(Íme, bát megleltem...)* = Hítel, 8/59. p.
158. FECSKE Csaba: *Kosztolányi Dezső: Szomorú, boldog dal.* = Eső, 3/18. p.
159. FECSKE Csaba: *Mit a vers tebet.* = Hítel, 8/59. p.
160. FECSKE Csaba: *Nem azért.* = Parnasszus, 3/117. p.
161. FECSKE Csaba: *Rekviem egy barátért.* = Hítel, 8/57–58. p.
162. FECSKE Csaba: *Tóth Árpád: Francia költőket olvasok.* = Eső, 3/19. p.
163. FECSKE Csaba: *Tóth Árpád: Őszi kertben.* = Eső, 3/19. p.
164. FECSKE Csaba: *Tüskéket sebzó.* = Parnasszus, 3/118. p.
165. FEKETE Richárd: *Éjszakánként.* = Parnasszus, 3/140. p.
166. FEKETE Richárd: *Ha legközelebb jövök.* = Parnasszus, 3/139. p.
167. FEKETE Richárd: *Két szeretkezés.* = Holmi, 9/1203–1204. p.
168. FEKETE Richárd: *Nebéz vér.* = Parnasszus, 3/140. p.
169. FEKETE Richárd: *Úgy kellene.* = Parnasszus, 3/139. p.
170. FILIP Tamás: *Életkép.* = Eső, 3/10. p.
171. FILIP Tamás: *Lassú tétel.* = Élet és Irodalom, augusztus 15. 21. p.
172. FILIP Tamás: *Az olvasásról.* = Élet és Irodalom, augusztus 15. 21. p.
173. FILIP Tamás: *Prédikátor-hangon.* = Eső, 3/8–9. p.
174. FILIP Tamás: *Szóróanyag.* = Élet és Irodalom, augusztus 15. 21. p.
175. FINTA Éva: *Az eltűnésről.* = Ezredvég, 8–9/17. p.
176. FINTA Éva: *A sors.* = Magyar Napló, 8/20. p.
177. FINY Alexandra: *A jó tanuló mindenért felel.* = Holmi, 8/1095. p.
178. FINY Alexandra: *Kiszámolás.* = Holmi, 8/1096. p.
179. FINY Alexandra: *Szerpentin.* = Kortárs, 9/62–63. p.
180. FINY Alexandra: *Többet kellett volna gyászmisére járni.* = Kortárs, 9/62. p.
181. FINY Petra: *Dimnyebéjak.* = Kalligram, 7–8/46. p.
182. FINY Petra: *Egy teljesen átlagos fénykép.* = Alföld, 9/14–15. p.
183. FINY Petra: *Odüsszeuszom.* = Kalligram, 7–8/46. p.
184. FINY Petra: *A szarvasgomba-Mirtillnek.* = Kortárs, 7–8/50. p.
185. FINY Petra: *Születés utáni depresszió.* = Alföld, 9/15. p.
186. FINY Petra: *Az ujjszülöttek-Barnabásnak és Ágostonnak.* = Kortárs, 7–8/49. p.
187. FODOR Ákos: *Ady-parafraízis.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
188. FODOR Ákos: *Agy-panasz.* = Parnasszus, 3/111. p.
189. FODOR Ákos: *Csecsemő.* = Parnasszus, 3/110. p.
190. FODOR Ákos: *Dogmatikus liberális.* = Parnasszus, 3/110. p.
191. FODOR Ákos: *Dr.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
192. FODOR Ákos: *Egy készülő kép.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
193. FODOR Ákos: *Érték-gyakoriság.* = Parnasszus, 3/110. p.
194. FODOR Ákos: *Folyamatmozsanat.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
195. FODOR Ákos: *H.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
196. FODOR Ákos: *Halkuló refrén.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
197. FODOR Ákos: *Hommage.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
198. FODOR Ákos: *Idill.* = Parnasszus, 3/110. p.
199. FODOR Ákos: *Júliusi jelentés.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
200. FODOR Ákos: *Kikapcsolódás.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
201. FODOR Ákos: *Kompromisszum-ajánlat.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
202. FODOR Ákos: *Korrektt üzenet.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
203. FODOR Ákos: *Párbeszéd.* = Parnasszus, 3/109. p.
204. FODOR Ákos: *A parton.* = Parnasszus, 3/109. p.

205. FODOR Ákos: *Prevenció.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
206. FODOR Ákos: *Táncdallam.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
207. FODOR Ákos: *Törédék T. D.-nek.* = Parnasszus, 3/109. p.
208. FODOR Ákos: *Tükkörtőjástükör.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
209. FODOR Ákos: *Végjáték.* = Parnasszus, 3/110. p.
210. FODOR Ákos: *Zárt kör.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 23. p.
211. FÜRJES Gabriella: *bajnali szeretők.* = Élet és Irodalom, augusztus 22. 18. p.
212. FÜRJES Gabriella: *mióta is.* = Élet és Irodalom, augusztus 22. 18. p.
213. GÁL Levente: *Agapé.* = PoLíSz, 9/első borító.
214. GÉHER István: *„Az óra lüktet lassú perccéssel”.* = Liget, 9/48. p.
215. G[ÉHER]. István László: *Ezüstbíd.* = Jelenkor, 9/935. p.
216. G[ÉHER]. István László: *Nem láttam füstjelet.* = Jelenkor, 9/935. p.
217. GELLÉN-MIKLÓS Gábor: *Éjente felragyog.* = Jelenkor, 9/910. p.
218. GELLÉN-MIKLÓS Gábor: *Az éjszaka lépcsőházában.* = Alföld, 9/13–14. p.
219. GELLÉN-MIKLÓS Gábor: *Idegen víz.* = Alföld, 9/14. p.
220. GELLÉN-MIKLÓS Gábor: *Útvesztő.* = Alföld, 9/13. p.
221. GERGELY Ágnes: *Ballada.* = Holmi, 9/1142. p.
222. GERGELY Ágnes: *Incommu.* = Műhely, 5/9. p.
223. GITTAI István: *Bordal-szerű dal.* = Várad, 7–8/25. p.
224. GITTAI István: *Elégikus.* = Székelyföld, 9/22. p.
225. GITTAI István: *Életre kelve.* = Magyar Napló, 8/6. p.
226. GITTAI István: *Keserűedés.* = Székelyföld, 9/22. p.
227. GITTAI István: *Egy kiállítás képeibez.* = Magyar Napló, 8/6. p.
228. GITTAI István: *Mimézis.* = Székelyföld, 9/22. p.
229. GITTAI István: *Nosztalgia-lángok.* = Várad, 7–8/25. p.
230. GITTAI István: *Nyáriás.* = Magyar Napló, 8/6. p.
231. GÖKHÁN, Ayhan: *Anyá.* = Vigilia, 8/598. p.
232. GÖKHÁN, Ayhan: *Keresztelő Szent János.* = Vigilia, 8/598. p.
233. GÖKHÁN, Ayhan: *Mit szeretnél?* = Parnasszus, 3/125. p.
234. GÖKHÁN, Ayhan: *Óvom magamtól.* = Parnasszus, 3/125. p.
235. GÖMÖRI György: *Egy Chagall-kép leírása.* = Tiszatáj, 8/62–63. p.
236. GÖMÖRI György: *Reneszánsz kép Sienából.* = Tiszatáj, 8/62. p.
237. GÖMÖRI György: *Szentendrei emlék.* = Tiszatáj, 8/63. p.
238. GÖMÖRI György: *Toszkán begyek között.* = Bárka, 5/10. p.
239. GÖMÖRI György: *Vásár Párizs városában.* = Bárka, 5/10–11. p.
240. GYÁRFÁS Endre: *Amerikai limerickek.* = Élet és Irodalom, augusztus 1. 23. p.
241. GYÖRE Imre: *Az Útról.* = Ezredvég, 8–9/3. p.
242. GYÖRFFY Ákos: *Tengerből.* = Beszélő, 9/3. p.
243. GYÖRFFY Ákos: *A völgy emlékei.* = Napút, 6/115–116. p.
244. GYÖRI László: *Falfirkapáros.* = Kortárs, 7–8/73–74. p.
245. GYÖRI László: *A kés.* = Kortárs, 7–8/74–75. p.
246. GYUKICS Gábor: *Magabiztos.* = Kalligram, 7–8/53. p.
247. GYUKICS Gábor: *sinen sinkövel tört dió.* = Kalligram, 7–8/53. p.
248. GYUKICS Gábor: *túl fénylő felfogni ezt az agynak.* = Kalligram, 7–8/53. p.
249. GYÜRE Lajos: *Mikor az agy...* = PoLíSz, 9/92. p.
250. GYÜRE Lajos: *Rigók az etetőn.* = PoLíSz, 9/93. p.
251. HALMAI Tamás: *Angyali üdvözlét.* = Vigilia, 9/685. p.
252. HALMAI Tamás: *Berzsenyi Niklán.* = Jelenkor, 9/911–912. p.
253. HALMAI Tamás: *Boldogság.* = Jelenkor, 9/911–912. p.
254. HALMAI Tamás: *Édes beszéd órái.* = Vigilia, 9/684–685. p.
255. HALMAI Tamás: *Gregorián.* = Vigilia, 9/683–684. p.
256. HALMAI Tamás: *Két portré.* Pascal Vivaldi. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 23. p.

257. HALMAI Tamás: *Renezánsz*. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 23. p.
258. HALMAI Tamás: *Róma*. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 23. p.
259. HALMAI Tamás: *Tizenhetedik*. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 23. p.
260. HALMAI Tamás: *Túl*. = Jelenkor, 9/911. p.
261. HARKAI VASS Éva: *kilép a 8. utcából*. (mi rejlik). (nem is utca az). (majd újra ott megy el). (testének határai). = Híd, 9/3–4. p.
262. HARKAI VASS Éva: *prózai prózai sebr.* (áll lenn). (mintha a saját árnyékából). (hol a költészet). (andela). (epigramma). = Híd, 9/5–6. p.
263. HOLLÓSVÖLGYI Iván: *Házimozi stranddal*. = Parnasszus, 3/129. p.
264. HOLLÓSVÖLGYI Iván: *Nagyvilág*. = Parnasszus, 3/128. p.
265. HOLLÓSVÖLGYI Iván: *A tavasz tizenhatalmadik pillanata*. = Parnasszus, 3/129. p.
266. HORGAS Béla: *Új alkímia*. Spirál. Ellenvetés. Művészon. Az oktan. Hjelatához. = Liget, 8/12–14. p.
267. HORVÁTH Ferenc: *Őszi szonett*. = Mozgó Világ, 9/22. p.
268. HORVÁTH Ferenc: *Egy szonettkedvelő költő műhelyiütközéséből*. = Mozgó Világ, 9/22. p.
269. HORVÁTH Ödön: *Haikuk*. = Napút, 6/28. p.
270. HUDÁK Katalin: *életremegés*. = Irodalmi Szemle, 8/17. p.
271. HUDÁK Katalin: *Az üzenet folytatása*. = Irodalmi Szemle, 8/16–17. p.
272. IANCU Laura: *biába jön a bír.* = Hítel, 9/71. p.
273. IANCU Laura: *Ikon*. = Hítel, 9/71. p.
274. IANCU Laura: *Levelek a csángó anyáknak*. = Hítel, 9/70–71. p.
275. IJJAS Tamás: *Mindenki füle*. = Kortárs, 9/61. p.
276. IMRE Flóra: *Elbanyagolt*. = Holmi, 9/1131. p.
277. JANCSEK Pál: *Akár az őszi pillangó*. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
278. JANCSEK Pál: *Egyszerű, zsoltáros szavakkal*. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
279. JANCSEK Pál: *Felbök basára*. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
280. JANCSEK Pál: *Gyermekkor*. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
281. JANCSEK Pál: *Időlagút*. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
282. JANCSEK Pál: *Kék csillagokkal kirakottan*. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
283. JANCSEK Pál: *Négy kis groteszk*. Radír. Körző. Képeret. A szeg. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
284. JANCSEK Pál: *Sorok Brancusi Végtelen oszlopára*. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
285. JANCSEK Pál: *Tavaszi napsütés*. = Helikon, augusztus 10. 7. p.
286. JÁSZ Attila: *Egyéltévedt*. = Élet és Irodalom, szeptember 26. 19. p.
287. JÁSZ Attila: *Egyrekeszül*. = Élet és Irodalom, szeptember 26. 19. p.
288. JÁSZ Attila: *Elviszta*. = Élet és Irodalom, szeptember 26. 19. p.
289. JÁSZ Attila: *semmis ég, egészen. Egy ürge fejgyegyzései a létezés-szakmáról*. i/Ottlik sírverset ír Adynak. ii/K.D. válasza Ottliknak. iii/Ottlik monológia a tüdőnek. iv/Ottlik átírt monológia a tüdőnek. = Tiszatáj, 9/117–118. p.
290. JENEI Gyula: *[Lassan magamra...]* = Székelyföld, 9/15. p.
291. JENEI Gyula: *[most anyád...]* = Kortárs, 9/59. p.
292. JENEI Gyula: *[reggel...]* = Kortárs, 9/60. p.
293. JENEI Gyula: *[vajon mit lát...]* = Kortárs, 9/59. p.
294. JÓNÁS Tamás: *Szerelmes erőzió*. I. II. III. IV. = Mozgó Világ, 9/24–25. p.
295. JÓNÁS Tamás: *A tiszteletről*. = Mozgó Világ, 9/25. p.
296. JUHÁSZ Ferenc: *Halott ház a dombon*. = Tiszatáj, 8/3–8. p.
297. JUHÁSZ Gyula: *Szögédi interieur*. = Várad, 7–8/108. p.
298. KABAI lóránt, k.: *dialogusrészlet*. = Bárka, 5/45–46. p.
299. KABAI lóránt, k.: *mama kínzó fejfájása vagyok*. = Bárka, 5/45. p.
300. KADÁR Ferenc: *Találkozások*. = PoLíSz, 9/91. p.
301. KALÁSZ Márton: *Notturmo*. = Műhely, 5/46. p.
302. KÁLLAY Géza: *Leontes a menzán*. = Liget, 9/16–17. p.
303. KÁLNAY Adél: *Tükör*. = Irodalmi Jelen, 9/6. p.

304. KÁNTOR Péter: *P. meséje a madarakról*. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 20. p.
305. KÁNTOR Péter: *Puskin és Puskin*. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 20. p.
306. KÁNTOR Zsolt: *Birkapörkölt mellett*. = Alföld, 8/46–47. p.
307. KÁNTOR Zsolt: *Csicsóka, kökőrcsin, kapor*. = Alföld, 8/47. p.
308. KÁNTOR Zsolt: *Gesamtkunstwerk*. = Ezredvég, 8–9/31. p.
309. KÁNTOR Zsolt: *Szotyola, a kanalas kotrógép*. = Alföld, 8/46. p.
310. KARÁCSONYI Zsolt: *Üsz, Faust, üsz!* Első rész: Az éjszaka. Második rész: A nappal. Harmadik rész: A tenger. = Helikon, szeptember 10. 5–7. p.
311. KÁROLY György: *A Gerbeaud teraszán*. = Napút, 6/80. p.
312. KEMENECZKY Judit: *Örökkévalóság*. = Napút, 6/7. p.
313. KENÉZ Ferenc: *Egy jó kiállítású pasas*. = Székelyföld, 9/7–8. p.
314. KENÉZ Ferenc: *A kőnigbergi pályaudvar románca*. = Székelyföld, 9/5. p.
315. KENÉZ Ferenc: *Népmesei fordulatok*. = Székelyföld, 9/6. p.
316. KENÉZ Ferenc: *A világ szókiáltója*. = Székelyföld, 9/6–7. p.
317. KEPES Károly: *Magyarázat*. = Napút, 6/106. p.
318. KEPES Károly: *Sberyl Sutton színbáza*. = Napút, 6/106. p.
319. KERÉK Imre: *Anakreóni*. = Ezredvég, 8–9/27. p.
320. KERÉK Imre: *Kalendárium*. = Kortárs, 7–8/36–37. p.
321. KERÉK Imre: *Tükörpontok az éjszakában*. = Kortárs, 7–8/37. p.
322. KERESZTESI József: *A Karácsondi út*. = Kalligram, 9/10–11. p.
323. KESZTHELYI Rezső: *Töredékterzínák*. = Alföld, 8/5–6. p.
324. KESZTHELYI Rezső: *Triol*. = Alföld, 8/3–4. p.
325. KESZTHELYI Rezső: *Véletlenterzínák*. = Alföld, 8/4. p.
326. KILYÉN Attila Örs: *Festmény helyett*. = Helikon, augusztus 25. 9. p.
327. KILYÉN Attila Örs: *Nélküled*. = Helikon, augusztus 25. 9. p.
328. KINDE Annamária: *Hercegbőrben*. = Várad, 7–8/4–5. p.
329. KINDE Annamária: *Virtuálok*. 1. 2. ab aa abab. 3. 4. 5. in memoriám. ajánlás. = Helikon, szeptember 25. 5. p.
330. KIRÁLY Odett: *Idegen*. = Mozgó Világ, 8/101. p.
331. KIRÁLY Odett: *A legtöbb nebézség*. = Parnasszus, 3/136–138. p.
332. KIRÁLY Odett: *Levélynyom*. = Holmi, 9/1202. p.
333. KIRÁLY Odett: *Valami fekete*. = Mozgó Világ, 8/100–101. p.
334. KIRÁLY Odett: *A víznyelők sorsa*. = Parnasszus, 3/138. p.
335. KISS Benedek: *Borzongás egy film után*. = Kortárs, 7–8/32–33. p.
336. KISS Benedek: *Katasztrófatöredékek*. A rágcásalók. Akit rágcásálnak. = Kortárs, 7–8/33–34. p.
337. KISS Benedek: *Katinak, tág szemekkel*. = Kortárs, 7–8/35. p.
338. KISS Benedek: *Litánia*. = Magyar Napló, 8/3–4. p.
339. KISS Benedek: *Mártírnak szemlesütve*. = Kortárs, 7–8/34–35. p.
340. KISS Irén: *Budapesti lepel*. = Magyar Napló, 8/16. p.
341. KISS Irén: *Kettőnk pályája*. = Magyar Napló, 8/16. p.
342. KISS Judit Ágnes: *Drezdai napló*. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. = Mozgó Világ, 9/19–21. p.
343. KÓKAI János: *Másnap*. = Liget, 9/63. p.
344. KOMÁLOVICS Zoltán: *Ágnes álma*. = Műhely, 5/30. p.
345. KONCZEK József: *Másnap*. = Kortárs, 9/47. p.
346. KONCZEK József: *Menjete át a bídon*. = Ezredvég, 8–9/18. p.
347. KONCZEK József: *Mikszáth úr második esküvője*. = Kortárs, 9/17–18. p.
348. KONDOR Péter: *Háztűzészó Sylvianál*. = Parnasszus, 3/143–144. p.
349. KONDOR Péter: *Nem szeretlek már*. = Parnasszus, 3/144. p.
350. KOVÁCS Iván: *Akarattya – Szemesi requiem*. I. KYRIE – Jól szabott közöny. II. BENEDICTUS – Magaspart verőfényben. III. DIES IRAE – Amikor sebre öntik. IV. LUX AETERNA – Hangyák! Tegyetek rendet! = Irodalmi Jelen, 9/4. p.
351. KÓRIZS Imre: *Astor*. = Holmi, 9/1177. p.
352. KÓRIZS Imre: *Azzurro*. = Holmi, 9/1178. p.

353. KÖRÖSSI P. József: *(Nem)döntöttem. Elmegyek.* = Élet és Irodalom, szeptember 5. 23. p.
354. KRUSOVSKY Dénés: *Csak ettől az asztaltól látszik.* = Holmi, 8/1059. p.
355. KRUSOVSKY Dénés: *A hajnal szabályai.* = Alföld, 8/58–60. p.
356. KRUSOVSKY Dénés: *Hosszú rudakkal öntik ki az éjszakai vizet.* = Holmi, 8/1059. p.
357. KRUSOVSKY Dénés: *A nyüszítés egy meghatározott pontja.* = Holmi, 8/1058. p.
358. KÜRTI László: *Ha sikerül.* = Élet és Irodalom, augusztus 15. 18. p.
359. KÜRTI László: *Kiégett szappan.* = Élet és Irodalom, augusztus 15. 18. p.
360. KÜRTI László: *Nem szólnék.* = Parnasszus, 3/135. p.
361. KÜRTI László: *Nincs mitől tartani.* = Parnasszus, 3/135. p.
362. KÜRTI László: *Prométheusz üzenete.* = Mozgó Világ, 9/23–24. p.
363. KÜRTI László: *Télen túl.* = Mozgó Világ, 9/23. p.
364. LACKFI János: *Autósok dala.* = Új Forrás, 7/28–29. p.
365. LACKFI János: *Bolybosodás.* = Vigilia, 8/604. p.
366. LACKFI János: *A gyűjtőgető.* = Holmi, 8/992. p.
367. LACKFI János: *Így ni!* = Vigilia, 8/605. p.
368. LACKFI János: *Kosuth Lajos a növénygyűteményét rendezzi.* = Holmi, 8/991. p.
369. LACKFI János: *Lackfi János, a komputer első saját költsönköltménye.* = Magyar Napló, 10–11. p.
370. LACKFI János: *Motorosok dala.* = Új Forrás, 7/29–30. p.
371. LACKFI János: *Nyugat-tabló.* Juhász Gyula. Kosztolányi Dezső. Szép Ernő. Somlyó Zoltán. = Kortárs, 7–8/47–48. p.
372. LACKFI János: *Oda-vissza.* = Liget, 9/38. p.
373. LADIK Katalin: *Ajándék-álmom.* = Műhely, 5/65. p.
374. LADIK Katalin: *Árnyékok kútja.* = Műhely, 5/65. p.
375. LADIK Katalin: *Belém álmodtalak.* = Napút, 6/64. p.
376. LADIK Katalin: *Elment balra, megállt és visszajött.* = Napút, 6/63. p.
377. LADIK Katalin: *Fűbárfa.* = Napút, 6/63. p.
378. LADIK Katalin: *A kör beborpad.* = Napút, 6/64. p.
379. LADIK Katalin: *Láttad a halálodat?* = Napút, 6/64. p.
380. LADIK Katalin: *Mi ha zabogás, ha fájdalom.* = Napút, 6/62. p.
381. LADIK Katalin: *Mi Plótinosz álma?* = Napút, 6/62. p.
382. LADIK Katalin: *Sebek nagy csodája.* = Napút, 6/32. p.
383. LADIK Katalin: *Szakadék.* = Napút, 6/63. p.
384. LADIK Katalin: *Üvegvasora.* = Napút, 6/63. p.
385. LANCZKOR Gábor: *A szérválaszthatatlan füst és gőz.* = Kalligram, 7–8/28. p.
386. LANCZKOR Gábor: *Dédnagyanyám.* = Kalligram, 7–8/29. p.
387. LANCZKOR Gábor: *Eszik a szénát.* = Kalligram, 7–8/29. p.
388. LANCZKOR Gábor: *Kibűlő közetrétegek. Az osztályozómű 1. Az osztályozómű 2. Az osztályozómű 3.* = Beszélő, 9/109–110. p.
389. LÁNG Orsolya: *A Coeur-dámaboz.* = Helikon, augusztus 25. 9. p.
390. LÁNG Orsolya: *Magamban-ekloga.* = Helikon, augusztus 25. 9. p.
391. LÁNG Orsolya: *Pompeji lelet.* = Helikon, augusztus 25. 9. p.
392. LANZKOR Gábor: *Kupac bamu.* = Kalligram, 7–8/29. p.
393. LÁSZLÓ Zsolt: *Mint a fabulák írója...* = Kortárs, 7–8/76–77. p.
394. LÁSZLÓFFY Csaba: *Alkotás.* = Kortárs, 7–8/94. p.
395. LÁSZLÓFFY Csaba: *Féld az egyensúlyvesztés állapotát.* 1. 2. = Kortárs, 7–8/94–95. p.
396. LÁSZLÓFFY Csaba: *Lefokozott létezézet.* = Kortárs, 7–8/94. p.
397. LÁSZLÓFFY Csaba: *Nemes Nagy Ágnes kéksötéteje.* = Kortárs, 7–8/95. p.
398. LÁZÁR Balázs: *Sarab.* = Parnasszus, 3/130. p.
399. LÁZÁR Balázs: *valahogy.* = Parnasszus, 3/130. p.
400. LÁZÁR Bence András: *Alvászavar.* = Helikon, szeptember 10. 9. p.
401. LÁZÁR Bence András: *Azóta.* = Parnasszus, 3/147. p.

402. LÁZÁR Bence András: *A balott galamb.* = Vigilia, 8/611. p.
403. LÁZÁR Bence András: *Most hideg van.* = Helikon, szeptember 10. 9. p.
404. LÁZÁR Bence András: *A muskátliültetés ideje.* = Helikon, szeptember 10. 9. p.
405. LÁZÁR Bence András: *A rozsdás kések.* = Parnasszus, 3/146. p.
406. LÁZÁR Júlia: *az ébredő.* = Élet és Irodalom, szeptember 26. 18. p.
407. LÁZÁR Júlia: *a begédős.* = Élet és Irodalom, szeptember 26. 18. p.
408. LENGYEL Géza: *Buszon utazva.* = Ezredvég, 8–9/32. p.
409. LENGYEL Géza: *Gyermekkorom.* = Ezredvég, 8–9/32. p.
410. LOSCHITZ Ferenc: *Avar.* = Élet és Irodalom, szeptember 5. 18. p.
411. LOSCHITZ Ferenc: *Dal.* = Parnasszus, 3/123. p.
412. LOSCHITZ Ferenc: *A lélek tükröződik.* = Élet és Irodalom, szeptember 5. 18. p.
413. LOSCHITZ Ferenc: *A vattacukor pibéi.* = Parnasszus, 3/122. p.
414. LÖVÉTEI Lázár László: *Nulladik ecloga.* = Műhely, 5/37. p.
415. MADÁR János: *Fekete minden évszak.* = Ezredvég, 8–9/27. p.
416. MADÁR János: *Mama.* = Ezredvég, 8–9/27. p.
417. MAGOLCSAY NAGY Gábor: *új csönd napszakok.* = Bárka, 5/47. p.
418. MAGOLCSAY NAGY Gábor: *új fények torzója.* = Bárka, 5/47–48. p.
419. MAGYARI Andrea: *tatjana felmér.* = Parnasszus, 3/131. p.
420. MAGYARI Andrea: *tatjana képeslapot ír.* = Parnasszus, 3/131. p.
421. MAGYARI Barna: *Anikófény a líraligetben.* = Bárka, 5/43. p.
422. MAGYARI Barna: *A partvonalon túl.* = Bárka, 5/44. p.
423. MAKKAI Ádám: *Személtáda lusta lelkem.* I. II. = Székelyföld, 8/54–57. p.
424. MARCZINKA Csaba: *Érzelmes távirat.* = 2000, 9/53. p.
425. MARCZINKA Csaba: *(K)örök Éva körül?* = 2000, 9/52–53. p.
426. MARNO János: *Búcsúzóban.* = Irodalmi Jelen, 9/5. p.
427. MARNO János: *Elbarapódzás.* = Jelenkor, 9/898. p.
428. MARNO János: *A kutya.* = Jelenkor, 9/897. p.
429. MARNO János: *Levelében.* = Jelenkor, 9/897. p.
430. MARNO János: *Rajta.* = Jelenkor, 9/898. p.
431. MARNO János: *A rózsás helyzet.* = Élet és Irodalom, augusztus 29. p.
432. MARNO János: *Tegnap este.* = Jelenkor, 9/897–898. p.
433. MARNO János: *Triptichon.* Ó. És ő. Na és. = Kalligram, 9/3. p.
434. MÉCS László: *Ellibeggett tiündérien.* = Irodalmi Szemle, 8/71. p.
435. MÉCS László: *Pórsszony.* = Irodalmi Szemle, 8/70–71. p.
436. MENYHÉRT Anna: *Gyors.* = Holmi, 8/998–999. p.
437. MENYHÉRT Anna: *Két sorok.* = Holmi, 8/999. p.
438. MENYHÉRT Anna: *A külső nő (Anna életjegyzéke).* Kérj. Gondokodj. Bűvölj. Vallass. Láss. Ne hívd. Ne hallgass rá. Ne beszélj. Csábíts. Csússz. = Parnasszus, 3/132–134. p.
439. MENYHÉRT Anna: *Szelence.* = Holmi, 8/998. p.
440. MESTERHÁZI Márton: *Roban, de bová?* = Liget, 9/49. p.
441. MESTERHÁZI Mónika: *Az álmom.* = Műhely, 5/25. p.
442. MESTYÁN Ádám: 7. = Élet és Irodalom, augusztus 29. 23. p.
443. MESTYÁN Ádám: *Képelmelet.* = Mozgó Világ, 8/99–100. p.
444. MESTYÁN Ádám: *Ottboni politika.* = Mozgó Világ, 8/100. p.
445. MEZŐSI Miklós: *Díjnyertes falújság s felszögezése a falra.* Előhang. 1. 2. 3. 4. 5. 6. = Bárka, 5/31–33. p.
446. MEZŐSI Miklós: *Három mondat arról: irás, regé, ének.* = 2000, 9/49–51. p.
447. MEZŐSI Miklós: *Közsa felbök nyári szellőn.* = 2000, 9/51. p.
448. MEZŐSI Miklós: *Küldjünk egy-két verset még.* = 2000, 9/49. p.
449. MEZŐSI Miklós: *Utóbang.* = Bárka, 5/34. p.
450. MIKLÓS Jutka: *Uram, miért?* = Várad, 7–8/116. p.
451. MIKLYA Anna: *A folyton változó.* = Holmi, 8/1062. p.

452. MIKLYA Anna: *Ima esőért.* = Holmi, 8/1061. p.
453. MIKLYA Zsolt: *Arany dűnék közt.* = Bárka, 5/28–29. p.
454. MIKLYA Zsolt: *Arriéta doktor denevérekre vadászik.* = Bárka, 5/30. p.
455. MIKLYA Zsolt: *Elsőnek, ismét.* = Jelenkor, 9/936. p.
456. MIKLYA Zsolt: *„És ott a sok állat”.* = Bárka, 5/28. p.
457. MIKLYA Zsolt: *Ki a felelős.* = Jelenkor, 9/937. p.
458. MIKLYA Zsolt: *Nincs benne változó.* = Jelenkor, 9/936. p.
459. MILE Zsigmond Zsolt: *Apokalipszis.* = Vigília, 8/609. p.
460. MILE Zsigmond Zsolt: *Lupus lupus.* = Vigília, 8/610. p.
461. MILE Zsigmond Zsolt: *Mindig így.* = Vigília, 8/610. p.
462. MILE Zsigmond Zsolt: *Vigasz.* = Vigília, 8/610. p.
463. MOHÁCSI Árpád: *Egy elveszett szöveg magyarázata.* = Élet és Irodalom, augusztus 1. 20. p.
464. MOLNÁR Krisztina Rita: *Magdaléna énekelte volna.* = Holmi, 8/1091. p.
465. MUSZKA Sándor: *Arról hogy a téma sehol sem hever.* = Helikon, szeptember 10. 8. p.
466. MUSZKA Sándor: *Drága iskolám.* = Helikon, szeptember 10. 8. p.
467. MUSZKA Sándor: *Éreztem többnek.* = Helikon, szeptember 10. 8. p.
468. MUSZKA Sándor: *Hallgassa más.* = Helikon, szeptember 10. 8. p.
469. MUSZKA Sándor: *Nálunk.* = Helikon, szeptember 10. 8. p.
470. NAGY Gáspár: *Október végi tiszta lángok.* Oratorikus emlékezés 1956 vértanú hőseire. 1. Requiem. 2. Kyrrie. 3. Dies irae. 4. Libera me. 5. Sanctus. 6. Agnus Dei. 7. Lux aeterna. = Lyukasóra, 4/34. p.
471. NAGYPÁL István: *Holdkóros mélabú.* = Helikon, szeptember 25. 8. p.
472. NAGYPÁL István: *Kréta-térképpel.* = Helikon, szeptember 25. 8. p.
473. NÉMETH István Péter: *Csokonai.* = Hítel, 9/56. p.
474. NÉMETH István Péter: *Tapolczai anizs.* = Hítel, 9/56. p.
475. NÉMETH István Péter: *Tavaszi képeslap I.* = Hítel, 9/57. p.
476. NÉMETH István Péter: *Tavaszi képeslap II.* = Hítel, 9/57. p.
477. NÉMETH Péter Mikola: *Expediál(t) Európa.* = Napút, 6/Melléklet, 3–4. p.
478. NYILAS Attila: *biba nincs.* = Új Forrás, 7/31. p.
479. NYILAS Attila: *A leves.* = Ezredvég, 8–9/33. p.
480. NYILAS Attila: *a rock'n'roll-költő.* = Parnasszus, 3/124. p.
481. NYÍRFALVI Károly: *Az elbagyott uszoda.* = Kortárs, 7–8/80. p.
482. NYÍRFALVI Károly: *Hová, hová?* = Liget, 9/22–23. p.
483. NYÍRFALVI Károly: *Nyílnak távolok.* = Kortárs, 7–8/80. p.
484. OLÁH András: *megváltozott előjelek.* = Új Forrás, 7/35. p.
485. OLÁH András: *Szüületnapni dobogás.* = Irodalmi Jelen, 9/6. p.
486. OLÁH Zoltán: *Haikuk.* = Vigília, 8/599. p.
487. OLÁH Zoltán: *Uram.* = Vigília, 8/599. p.
488. ORCSIK Roland: *Kedves Istenem.* = Tiszatáj, 8/87–90. p.
489. OSIKOVICZ Edit: *Én tudok beszélni.* = Bárka, 5/4. p.
490. OSIKOVICZ Edit: *Getsemánéi éjszaka.* = Bárka, 5/3. p.
491. OSIKOVICZ Edit: *Hiéna.* = Bárka, 5/5–6. p.
492. OSIKOVICZ Edit: *Ki viszi át.* = Bárka, 5/3. p.
493. OSIKOVICZ Edit: *A reggel üstje.* = Bárka, 5/5. p.
494. PÁLL Lajos: *Átjártak az...* = Helikon, szeptember 10. 1. p.
495. PÁLL Lajos: *Balti versek.* = Helikon, szeptember 10. 1. p.
496. PÁLL Lajos: *Bezárva.* = Helikon, szeptember 10. 1. p.
497. PAPP Tibor: *kék rugó.* = Napút, 6/89. p.
498. PAPP Tibor: *sárgák.* = Napút, 6/82. p.
499. PÁTKAI Tivadar: *lassított film.* = Műhely, 5/50. p.
500. PAYER Imre: *Lebet-e széllel szemben költeni?* = Parnasszus, 3/66. p.
501. PÉCSI Sándor: *Függő keletkezés.* = Napút, 6/34. p.

502. PÉK Pál: *Az aranyeső ága.* = Kortárs, 9/44–45. p.
503. PÉK Pál: *Dís árnyai.* = Duna-part, 3/8. p.
504. PÉK Pál: *Éj az éjben.* = Duna-part, 3/7. p.
505. PÉK Pál: *Karddal mikor összefekettesz.* = Hítel, 9/46. p.
506. PÉK Pál: *Váróterem.* = Kortárs, 9/45–46. p.
507. PETŐCZ András: *Az idegen arc születése.* = Élet és Irodalom, augusztus 1. 18. p.
508. PETŐCZ András: *Közelítés a szürkeületben.* = Élet és Irodalom, augusztus 1. 18. p.
509. PETŐCZ András: *Nyugat.* = Eső, 3/35. p.
510. PINTÉR Lajos: *három álom.* ablak a tóra. falak. madár. utóhang. = Műhely, 5/66–67. p.
511. PINTÉR Lajos: *koranyári dallamok.* anyám. apám. bodzafa. egészségedre! = Magyar Napló, 8/5. p.
512. PINTÉR Sándor: *Felé.* = Liget, 9/51. p.
513. PODOLSKYI József: *Mediterrán dalok.* = Életünk, 8/4–8. p.
514. POLGÁR Anikó: *Hermioné csomagol.* = Parnasszus, 3/142. p.
515. POLGÁR Anikó: *Hermioné féltékeny.* = Parnasszus, 3/141. p.
516. POLGÁR Anikó: *Klütaimnésztra panasza I.* = Kalligram, 7–8/39. p.
517. POLGÁR Anikó: *Klütaimnésztra panasza II.* = Kalligram, 7–8/39. p.
518. POLLÁGH Péter: *A cigarettás (Kékraktár).* = Kalligram, 9/18. p.
519. POLLÁGH Péter: *A cigarettás (Tesztember).* = Kalligram, 9/18. p.
520. POÓS Zoltán: *Hazatérés.* = Alföld, 9/7–8. p.
521. PÓSA Zoltán: *A fehérbóbé balála.* = Irodalmi Jelen, 9/5. p.
522. PRÁGAI Tamás: *[megtalálni egy ölelésben].* = Alföld, 9/35. p.
523. PRÁGAI Tamás: *Láthatatlan testek anatómiája.* = Alföld, 9/34–35. p.
524. PROHÁSZKA László Máté: *Mire múlik a nyár.* = Ezredvég, 8–9/16. p.
525. PUSZTAI Zoltán: *Jelzők és hasonlatok.* = Kortárs, 9/58. p.
526. PUSZTAY János: *Új epegrammok.* = Életünk, 9/72. p.
527. PUSZTAY János: *Versék.* = Életünk, 9/69–71. p.
528. RÁBA György: *Álmomban alakmás.* = Műhely, 5/5. p.
529. RÁBA György: *Emily búgái.* = Holmi, 9/1141. p.
530. RÁBA György: *Az írástudó balála.* = Holmi, 9/1141. p.
531. RÁBA György: *A körbinta lováról.* = Liget, 9/28. p.
532. RÁBA György: *Női portré.* = Holmi, 9/1140. p.
533. RÁCZ Péter: *arcom mit mutat.* = Híd, 9/12–13. p.
534. RÁCZ Péter: *Levéltörödédek Felicétől.* = Híd, 9/14–15. p.
535. RÁCZ Péter: *Út a tananyaghoz.* = Híd, 9/13. p.
536. RÁCZ Péter: *Zengg, szép szó.* = Híd, 9/14. p.
537. RÉKASY Ildikó: *A Danaidák.* = Eső, 3/24. p.
538. RÉKASY Ildikó: *Egy előléptetésről.* = Eső, 3/23–24. p.
539. RÉKASY Ildikó: *Ha ma szólna.* = Eső, 3/21–22. p.
540. RÉKASY Ildikó: *Királyom, Lear.* = Eső, 3/23. p.
541. ROSMER János: *Akarás.* = Kalligram, 7–8/25. p.
542. ROSMER János: *Évekkel később vettem észre, hogy.* = Kalligram, 7–8/26. p.
543. ROSMER János: *Ez egy.* = Kalligram, 7–8/27. p.
544. RÓZSA Endre: *Férfikorban.* = Napút, 6/128. p.
545. ROZSNYAI Ervin: *Estefelé.* = Ezredvég, 8–9/4. p.
546. ROZSNYAI Ervin: *Kaputt.* = Ezredvég, 8–9/4. p.
547. SÁNTA Ferenc: *Gencsó.* = Somogy, 3/3. p.
548. SÁRÁNDI József: *Ami érintetetlen.* = Kortárs, 7–8/88. p.
549. SÁRÁNDI József: *Gyónás helyett.* = Kortárs, 7–8/87. p.
550. SÁRÁNDI József: *Istenkísértés.* = Kortárs, 7–8/87. p.
551. SARKADY Sándor: *Pusztuló faluvég.* = Duna-part, 3/6. p.
552. SARKADY Sándor: *Varázsló voltál.* = Duna-part, 3/5. p.
553. SCHEIN Gábor: *(orpheus búcsúzik).* = Műhely, 5/35. p.
554. SIMAI Mihály: *Hol vagytok, mesterek...?!* = Tiszatáj, 8/59–60. p.

555. SIMAI Mihály: *Kis magyar hamletológia, 2007.* = Tiszatáj, 8/57. p.
556. SIMAI Mihály: *Raffaello: A titkok asszonya.* = Tiszatáj, 8/658–59. p.
557. SIMAI Mihály: *A színek ellobogtak.* = Tiszatáj, 8/60–61. p.
558. SIMEK Valéria: *Érlelődve.* = Kortárs, 7–8/89. p.
559. SIMEK Valéria: *Mikor.* = Kortárs, 7–8/89–90. p.
560. SIMOR András: *Macskás vers az Univerzumból.* = Ezredvég, 8–9/40. p.
561. SIMOR András: *Szombati ébredés.* = Ezredvég, 8–9/39. p.
562. SIMOR András: *Táncos Mihály levele a monoki polgármesterhez.* = Ezredvég, 8–9/39–40. p.
563. SOMLYÓ Zoltán: *Könyörgés.* = Eső, 3/21. p.
564. SOMOS Béla: *A barang hol van?* = Hítel, 8/66. p.
565. SOMOS Béla: *Írj meg, Istenem.* = Hítel, 8/65. p.
566. SUHAI Pál: *Bolond évek balladája.* = Liget, 9/50–51. p.
567. SULYOK Vince: *Míg szemlélődünk, addig élünk.* = Helikon, augusztus 10. 13. p.
568. SULYOK Vince: *Az öregedés évei elé.* = Helikon, augusztus 10. 13. p.
569. SULYOK Vince: *Prevision.* = Helikon, augusztus 10. 13. p.
570. SZABÉDI László: *A pacsirta.* = Helikon, augusztus 25. 6. p.
571. SZABÓ BOGÁR Imre: *Globális kor.* = Ezredvég, 8–9/57. p.
572. SZABÓ Marcell: *Negyedik jegyzet.* = Holmi, 8/1060–1061. p.
573. SZABÓ Máté Mihály: *Szorongásod.* = Új Forrás, 7/36. p.
574. SZABÓ T. Anna: *Fény, sötét.* = Holmi, 8/994–996. p.
575. SZABÓ T. Anna: *Illyés Gyula: Születéslapomra, avagy: vívát Nyugat!* = Eső, 3/7. p.
576. SZABÓ T. Anna: *Kaffka Margit: Mago-san állok.* = Eső, 3/8. p.
577. SZABÓ T. Anna: *Kosztolányi Dezső: A bolla.* = Eső, 3/6. p.
578. SZABÓ T. Anna: *Ördögtrilla.* = Műhely, 5/24. p.
579. SZABÓ T. Anna: *Winterreise.* 1. Der Wegweiser. 2. Irrlicht. 3. Rast. = Holmi, 8/996–997. p.
580. SZAKÁCS Eszter: *Főnix.* = Műhely, 5/68. p.
581. SZAKÁCS Eszter: *Leállósáv.* = Műhely, 5/68. p.
582. SZÁLINGER Balázs: *Ultramontanus.* = Élet és Irodalom, szeptember 19. 18. p.
583. SZARKA István: *Kacagod, amint vágtat.* = Ezredvég, 8–9/25. p.
584. SZARKA István: *Varangy, ha vartyog.* = Ezredvég, 8–9/25. p.
585. SZAUER Ágoston: *Képkívágás.* = Parnasszus, 3/112. p.
586. SZAUER Ágoston: *Redukció.* = Parnasszus, 3/112. p.
587. SZÁZDI SZTAKÓ Zsolt: *Cinikus kérdés.* = Irodalmi Szemle, 8/35. p.
588. SZÁZDI SZTAKÓ Zsolt: *Elbagyattottság.* = Irodalmi Szemle, 8/36. p.
589. SZÁZDI SZTAKÓ Zsolt: *Istennel feleselve.* = Irodalmi Szemle, 8/35–36. p.
590. SZEDER Katalin: *Egészhangok a néhai Kossuth bídón.* = Irodalmi Jelen, 9/6. p.
591. SZEGEDI KOVÁCS György: *És lettél te...* = Hítel, 8/71. p.
592. SZEGEDI KOVÁCS György: *Könyörgés a műszáboz.* = Hítel, 8/70. p.
593. SZEGEDI KOVÁCS György: *Séta.* = Hítel, 8/71. p.
594. SZEGEDI KOVÁCS György: *Vére körmöm alatt.* = Hítel, 8/70. p.
595. SZÉKELY Dezső: *Abrons.* = Lyukasóra, 4/21. p.
596. SZÉKELY Dezső: *Még egyszer.* = Duna-part, 3/20. p.
597. SZÉKELY Dezső: *Sötét álom.* = Lyukasóra, 4/24. p.
598. SZÉKELY Dezső: *Szüret után.* = Duna-part, 3/20–21. p.
599. SZIGETI Lajos: *Csendélet galéria.* = Somogy, 3/67. p.
600. SZIGETI Lajos: *Séta a sírkertben.* = Magyar Napló, 8/20. p.
601. SZIGETI Lajos: *Vallomás.* = Somogy, 3/66. p.
602. SZIKRA János: *angyali üdvözlét.* = Hítel, 8/3–10. p.
603. SZIKRA János: *Megfojtják a legszebb nőket.* = Székelyföld, 8/64. p.
604. SZIKRA János: *Nekem a kő a barátom.* = Székelyföld, 8/61. p.
605. SZIKRA János: *A szabályos szövegök.* = Kortárs, 7–8/78–79. p.

606. SZIKRA János: *Vízben a tűz.* = Székelyföld, 8/63–64. p.
607. SZOLCSÁNYI Ákos: *Hasonlatok anyámrá, páromra, rám.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 18. p.
608. SZOLCSÁNYI Ákos: *Az öröm.* = Élet és Irodalom, szeptember 12. 18. p.
609. SZÖLLŐSI Mátyás: *Akkord.* = Vigilia, 8/606. p.
610. SZTANÓ László: *A rózsza neve.* = Ezredvég, 8–9/38. p.
611. SZTANÓ László: *Az út emléke.* = Irodalmi Jelen, 9/4. p.
612. TABÁK András: *(Messziről jöttem).* = Ezredvég, 8–9/4. p.
613. TÁBOR Ádám: *Augur.* = Kalligram, 7–8/40. p.
614. TÁBOR Ádám: *Egyetlen ilyen nap.* = Kalligram, 7–8/40. p.
615. TÁBOR Ádám: *megérkezés.* = Kalligram, 7–8/40. p.
616. TAMÁS Menyhért: *Illyés.* I. II. III. IV. V. = Hítel, 9/29. p.
617. TAMÁS Menyhért: *Szabó Lőrinc.* I. II. = Hítel, 9/32–33. p.
618. TAMÁS Menyhért: *Tamási.* 1. 2. = Hítel, 9/31–32. p.
619. TAMÁS Menyhért: *Vízjegyzet.* = Hítel, 9/31. p.
620. TAMÁS Tímea: *A sziget.* = Bárka, 5/23. p.
621. TAMÁS Tímea: *A sziget.* = Bárka, 5/24. p.
622. TANDORI Dezső: *Barátainnak.* = Mozgó Világ, 8/97. p.
623. TANDORI Dezső: *Egy utolsó „Kálnoky”.* = Eső, 3/38–39. p.
624. TANDORI Dezső: *Fotókönyv.* = Parnasszus, 3/6. p.
625. TANDORI Dezső: *Géber István szomszédnak.* = Vigilia, 8/596–597. p.
626. TANDORI Dezső: *Ha! (leább folytató).* = Eső, 3/40. p.
627. TANDORI Dezső: *Hafirmások.* Tárca. Tács. Géz-ah. Té kávézacc! = Eső, 3/41. p.
628. TANDORI Dezső: *Híján, helyett.* = Eső, 3/36–37. p.
629. TANDORI Dezső: *Karinthy-emlék + TD.* = Eső, 3/41–42. p.
630. TANDORI Dezső: *Kép-poszt Nyugat.* = Eső, 3/42–43. p.
631. TANDORI Dezső: *Két „Vás István”.* = Új Forrás, 7/24–27. p.
632. TANDORI Dezső: *Kisiklus.* = Parnasszus, 3/18–20. p.
633. TANDORI Dezső: *A Mikromikor.* = Élet és Irodalom, augusztus 8. 23. p.
634. TANDORI Dezső: *Névalárvavers.* = Parnasszus, 3/5–6. p.
635. TANDORI Dezső: *Ó-prerogáns.* = Eső, 3/39–40. p.
636. TANDORI Dezső: *Regényelemzővers.* = Parnasszus, 3/4–5. p.
637. TANDORI Dezső: *„Tárgyam” további kifejtetlensége.* = Eső, 3/43–44. p.
638. TANDORI Dezső: *A Vigiliának.* = Vigilia, 8/597. p.
639. TARI Gergely: *Káröröm.* = Tiszatáj, 8/94. p.
640. TARI Gergely: *Szeretet.* = Tiszatáj, 8/95. p.
641. TARI Gergely: *Terbe vett terv.* = Tiszatáj, 8/96. p.
642. TARI Gergely: *Vita.* = Tiszatáj, 8/97. p.
643. TARI István: *Hiányodtól bangos.* = Életünk, 9/81. p.
644. TARI István: *Lángolva száll.* = Napút, 6/95. p.
645. TASS Marianne: *Árubáz.* = Alföld, 8/44. p.
646. TASS Marianne: *Gyerekmese.* = Alföld, 8/45. p.
647. TASS Marianne: *Mosoly.* = Alföld, 8/43. p.
648. TASS Marianne: *Rögzülve.* = Alföld, 8/45. p.
649. TASS Marianne: *Simusgörbe.* = Alföld, 8/44. p.
650. TASS Marianne: *Szituáció.* = Alföld, 8/43. p.
651. TASS Marianne: *Tömör.* = Alföld, 8/43–44. p.
652. TATÁR Balázs János: *Blues.* = Parnasszus, 3/126. p.
653. TATÁR Balázs János: *Keresztbivatkozok.* = Parnasszus, 3/127. p.
654. TATÁR Sándor: *Aföldalattlegszebbsong.* = Parnasszus, 3/113. p.
655. TATÁR Sándor: *An die Hinterwelter.* = Alföld, 8/6. p.
656. TATÁR Sándor: *Forma (egy).* = Parnasszus, 3/114. p.
657. TATÁR Sándor: *Ószidill.* = Alföld, 8/7. p.
658. TOKAI András: *Hála Tandorinak.* = Parnasszus, 3/67–68. p.
659. TORNAI József: *És Tóth Irén komoly nő lett.* = Új Forrás, 7/8. p.

760. BORBÉLY Szilárd: *Professzor Kiese-wetter bódéja*. = Élet és Irodalom, augusztus 8. 18. p.
761. BRÉDA Ferenc: *Lali öt tévedése. Az öt „Seb?”*. = Helikon, szeptember 10. 10–11. p.
762. CENTAURI: *Gaia és Maya*. = Liget, 8/72–76. p.
763. CENTAURI: *Óre repülése*. = Liget, 9/18–20. p.
764. CENTAURI: *Téli expiálás*. = Kalligram, 9/12–17. p.
765. DANYI Zoltán: *Álmaink végén*. = Irodalmi Jelen, 9/10. p.
766. DARVAS Ferenc: *Ottbonka*. = Élet és Irodalom, szeptember 12. 19. p.
767. [DARVASI László] SZÍV Ernő: *Egy nagyon fontos beszélgetés*. = Élet és Irodalom, szeptember 26. 18. p.
768. DARVASI László: *A festő és a szomszédja*. = Élet és Irodalom, augusztus 15. 19. p.
769. DARVASI László: *Ha Wagner ferdébben tartotta volna*. = Holmi, 9/1142–1146. p.
770. [DARVASI László] SZÍV Ernő: *Ki öli meg Vera Smetterlinget?* = Élet és Irodalom, augusztus 29. 18. p.
771. DEÁK László: *Álomszerű rajz, írásszerű álom*. = Műhely, 5/48. p.
772. DEMETER Ferenc: *Másfél(e) találkozás Istennel*. = Helikon, augusztus 10. 9–10. p.
773. DIMÉNY Lóránt: *Négy-öt évente jövők*. = Irodalmi Jelen, 9/18. p.
774. DRAGOMÁN György: *Hevimetál*. = Mozgó Világ, 9/10–14. p.
775. EGRESSY Zoltán: *Csak míg olvasom*. = Élet és Irodalom, szeptember 5. 21. p.
776. ESTERHÁZY Péter: *Most jut eszembe, mégis van művészet*. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 19–20. p.
777. FORGÓ Zoltán: *Karácsonyfabontás*. = PoLiSz, 9/75–77. p.
778. GÁNGOLY Attila: *Sebezéské új mesét mond*. = Hítel, 8/50–56. p.
779. GÁNGOLY Attila: *Szent Antal árnyéka*. = Irodalmi Jelen, 9/11. p.
780. GERE István: *Lenn, a tónál*. = Élet és Irodalom, szeptember 5. 19, 22. p.
781. GERŐCS Péter: *Na*. = Élet és Irodalom, augusztus 29. 20–21. p.
782. GERŐCS Péter: *Egy őszi vagy tavaszi napon*. = 2000, 9/54–61. p.
783. GOMBÁR Endre: *Huncut háromper-bármás*. = Lyukasóra, 4/22–24. p.
784. GÖKHÁN, Ayhan: *Egyedül*. = Magyar Napló, 8/40. p.
785. GÖKHÁN, Ayhan: *Nem vagy*. = Magyar Napló, 8/41. p.
786. GRECSÓ Krisztián: *Akár ottbon*. = Élet és Irodalom, augusztus 29. 19, 21. p.
787. HALÁSZ Margit: *Bocskor és cipellő*. = Eső, 3/32–33. p.
788. HAMVAS Béla: *Babérligetkönyv*. = Életünk, 8/62. p.
789. HANDI Péter: *Felemás korlát*. = Liget, 9/35–37. p.
790. HARTAY Csaba: *Állati*. = Irodalmi Jelen, 9/8. p.
791. HARTAY Csaba: *Dr. Dundre*. = Irodalmi Jelen, 9/8. p.
792. HARTAY Csaba: *Helyzet*. = Irodalmi Jelen, 9/8. p.
793. HARTAY Csaba: *A pingvin*. = Irodalmi Jelen, 9/8. p.
794. HÁY János: *Út, álom*. = Műhely, 5/45. p.
795. HEMRIK László: *Üveges fűcán*. = Élet és Irodalom, szeptember 5. 20. p.
796. HORGAS Judit: *Atkozott folyó*. = Liget, 8/77–82. p.
797. HORVÁTH Ferenc: *Cranium amo*. = Kalligram, 7–8/47–50. p.
798. HORVÁTH Péter: *Bogárvérrel*. Forgácsok egy fakesztről. = Kortárs, 9/50–57. p.
799. ISZLAI Zoltán: *Vízvád és tejfejek*. = Élet és Irodalom, szeptember 12. 21. p.
800. JAKAB-KÖVES Gyopárka: *Fizetésnap*. = PoLiSz, 9/6–13. p.
801. JÁMBORNÉ BALOG Tünde: *Ahol az utak elágaznak*. = Liget, 8/59–62. p.
802. JÁMBORNÉ BALOG Tünde: *A Hold az utca végén vár, barátom*. = Kortárs, 9/34–43. p.
803. JÁMBORNÉ BALOG Tünde: *Szindbád elköszön*. = Liget, 9/29–32. p.
804. JANCsó Miklós: *Szeretők*. = Helikon, szeptember 25. 6–7. p.
805. JANCsó Noémi: *Emotikon*. = PoLiSz, 9/26–45. p.
806. KALÁSZ István: *Főlöttünk ég*. = Lyukasóra, 4/4–5. p.
807. KÁMÁN Balázs: *Barangoló kutyával*. = Liget, 9/hátsó borító.

808. KAPITÁNY Máté: *Szemben a sárkány*. = PoLiSz, 9/14–20. p.
809. KARÁTSÓN Endre: *Telekfalvi álom*. = Műhely, 5/31–34. p.
810. KELECSÉNYI László: *Balpart 2*. = Élet és Irodalom, augusztus 1. 22. p.
811. KEMSEI István: *Két álom*. = Műhely, 5/47. p.
812. KEMSEI István: *Téli reggel*. = Napút, 6/80. p.
813. KERTÉSZ Dániel: *Aranytigris*. = Irodalmi Jelen, 9/14. p.
814. KESZTHELYI Tamás: *Vigyén el az ördög!* = PoLiSz, 9/77–80. p.
815. KISS László: *Apokrif*. (talált tárgy). = Eső, 3/13–15. p.
816. KISS László: *A bevásárlás, amely rosszul végződött*. = Székelyföld, 9/16–20. p.
817. KOCH Nándor: *A busi kékbarlang*. = Életünk, 8/86–88. p.
818. KOCSIS Csaba: *Egy pandúr Pesten*. = Bárka, 5/35–40. p.
819. KORNÉLI Bea: *Kapcsolat D-dúrban*. Éjszakai jegyzetek női kézre. In memoriam Pásztor Ditta. = Kalligram, 9/40–43. p.
820. KOVÁCS István, K.: *Mátyás a vérpadon, avagy ne félj önmagadtól*. = Helikon, augusztus 25. 10–13. p.
821. KOVÁCS Péter: *Szilánkok*. Fölnőtté válásom történetéből. = Vigília, 9/682–683. p.
822. KÖRÖSI Zoltán: *Hájas tészta*. = Irodalmi Jelen, 9/2. p.
823. KRASZNAHORKAI László: *Akadályelmélet*. = Vigília, 9/676–679. p.
824. KRASZNAHORKAI László: *A dolgok így robbannak el*. = Alföld, 9/3–4. p.
825. LADIK Katalin: *A távozásról*. = Napút, 6/61–62. p.
826. LÁSZLÓFFY Aladár: *A villamos, amivel integetnek*. = Helikon, szeptember 25. 1. p.
827. LATOR László: *Mit tebetünk az alma-inkkal?* = Műhely, 6/10–12. p.
828. LEVENDEL Júlia: *Duruzsolás*. = Liget, 8/39–42. p.
829. LUGOSI Lou: *A vitrin*. = Liget, 9/41–42. p.
830. LUKÁTS János: *Zászló alatt, bangok közt*. = Lyukasóra, 4/25. p.
831. MAGÉN István: *A bajnok*. = Ezredvég, 8–9/19–24. p.
832. MAGYAR Csaba: *A génius*. = Irodalmi Jelen, 9/7. p.
833. MAGYAR Csaba: *Superman lépést téveszt*. = Irodalmi Jelen, 9/7. p.
834. MAGYAR Csaba: *Vásárnapi ebéd*. = Irodalmi Jelen, 9/7. p.
835. MAGYARI Andrea: *A szubjektumválság-szekció*. = Kalligram, 7–8/41–45. p.
836. MAROSI Gyula: *A Marosi-tétel*. = Magyar Napló, 8/5–9. p.
837. MÁTÉ Angi: *Mamó*. = Kortárs, 7–8/39–46. p.
838. MÉHES Károly: *Drukkerek*. = Élet és Irodalom, szeptember 12. 20. p.
839. MÉNES Attila: *Hidegdauer*. = Élet és Irodalom, szeptember 26. 20–21. p.
840. MERÉNYI Krisztián: *Beszédes nevek*. = Irodalmi Szemle, 8/84–85. p.
841. MERÉNYI Krisztián: *Szindbád a buszszegények században*. = Irodalmi Szemle, 8/82–83. p.
842. MIKLÓS Ágnes Kata: *A szecsakarvágók*. = Korunk, 9/54. p.
843. MIKLYA LUZSANI Mónika: *Legato*. = Magyar Napló, 8/13–16. p.
844. MILE Zsigmond: *Délidő*. = Új Forrás, 7/32–34. p.
845. MOLNÁR Erzsébet: *Petúnia*. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 12. p.
846. MOLNÁR Krisztina Rita: *Rózsafüzér*. = PoLiSz, 9/70–74. p.
847. NAGY Ibolya, Cs.: *Provence-i anzix*. 2007 nyara. = Hítel, 8/87–100. p.
848. NYÍRFALVI Károly: *Monolit*. = Napút, 6/6. p.
849. ODZE György: *Böszörményi út*. = Élet és Irodalom, szeptember 19. 21–22. p.
850. PÉCSI Sándor: *A kis harangozó*. = Napút, 6/11–12. p.
851. PEKÁR Gyula: *San Nicolo lámpása*. = Életünk, 8/27–40. p.
852. PÉNTEK Imre: *Bárka*. = Magyar Napló, 8/42. p.
853. PÉNTEK Imre: *Éjjel*. = Magyar Napló, 8/42. p.
854. PÉNTEK Imre: *(Elő)éremény*. = Magyar Napló, 8/41. p.
855. PÉNTEK Imre: *panel balladácska*. = Magyar Napló, 8/42. p.
856. PÉNTEK Imre: *patikamér(ő)eg*. = Magyar Napló, 8/41. p.
857. PERNECZKY Géza: *Három etűd*. = Holmi, 9/1211–1217. p.

858. PORDY Mária, Sz.: *Harangszó*. = Lyukasóra, 4/26–27. p.
859. PÓSA Zoltán: *A kártya*. = Lyukasóra, 4/11–14. p.
860. POZSONYI Gabriella: *Egyedül*. = PolisZ, 9/046–63. p.
861. PRÁGAI Tamás: *Ég a rőfgyár*. = Székelyföld, 9/9–14. p.
862. RAPAI Ágnes: *A báziarvosom*. = Élet és Irodalom, augusztus 1. 21. p.
863. RENTZ Máttyás: *Kosztolányi & Karinthy*. = Eső, 3/45–56. p.
864. REÖK György Aba: *Veronka*. = PolisZ, 9/64–69. p.
865. SCHAUSCHITZ Attila: *A detektív alkonya*. = Holmi, 9/1153–1164. p.
866. SZABÓ László: *Arbe*. = Életünk, 8/59–61. p.
867. SZANTÓ Judit, M.: *Edus*. = Ezredvég, 8–9/34–38. p.
868. SZAPPANOS Gábor: *Szent Iván-éji csillagok alatt*. = Kortárs, 7–8/28–31. p.
869. SZÁRAZ Miklós György: *Gyilkos-tó*. = Életünk, 9/8–13. p.
870. SZÁRAZ Miklós György: *Kutyák Tibetben*. = Életünk, 9/1–7. p.
871. SZÁSZ László: *Történet Gyulai Gyöngy-
vér fekete bajáról*. = Kortárs, 7–8/1–26. p.
872. SZIRMAI Péter: *Ájtárók*. = Irodalmi Szemle, 8/80–81. p.
873. SZŐCS Géza: *Alom*. = Műhely, 6/35. p.
874. SZŐLLŐSI Máttyás: *Újra péntek*. = Hí-
tel, 8/81. p.
875. SZVOREN Edina: *Bolgár ritmus*. Haj-
nóczy-témára. = Jelenkor, 9/913–920. p.
876. TÁBOR Ádám: *Böbme álma*. = Műhely,
5/54. p.
877. TAMÁS Nándor: *Bombázás*. = Vigilia,
8/607–609. p.
878. TANDORI Dezső: *És akkor tényleg el-
végezni mind?* = Műhely, 6/22–24. p.
879. TOKAI András: *Kicsink*. = Holmi,
8/1008–1010. p.
880. TOKAI András: „Nagyapátok”. = Hol-
mi, 8/1006–1008. p.
881. TOLNAI Ottó: *Gela gólja avagy a rész-
eleje*. = Műhely, 5/10–13. p.
882. TORBA Zsuzsanna: *Vázlatfüzet*. = Po-
liSz, 9/81–86. p.
883. TORNAI József: *Vita Raszkolnyikóvról*.
= Somogy, 3/68–74. p.
884. TÓTH Krisztina: *Valaki*. = Mozgó Vi-
lág, 9/15–18. p.
885. TÓTH Mária: *Marie Rose nagy éjszaká-
ja*. = Holmi, 8/1084–1090. p.
886. VÁMOS Miklós: *Múmiák*. = Kallig-
ram, 7–8/70–77. p.
887. VARGA Zoltán Zsolt: *Áramszünet*. =
Liget, 9/44–48. p.
888. VÁRI Attila: *Béke veletek*. = Forrás, 9/
5–14. p.
889. VÁRI Attila: *A díszátvrat*. = Élet és
Irodalom, augusztus 15. 18. p.
890. VÁRI Attila: *Három éj Debrecenben*. =
Alföld, 8/48–57. p.
891. VÁRI Attila: *A kéményseprő*. = Tiszatáj,
8/45–56. p.
892. VÁRI Attila: *A sintér*. = Élet és Iro-
dalom, szeptember 12. 18. p.
893. VASAGYI Mária: *Pokolkerék*. = Híd,
9/7–11. p.
894. VEREBES Ernő: *Mesék a bonfiságról*.
Memento mori. = Műhely, 5/43–44. p.
895. VINCZE Ferenc: *Hegyünk domborul-
nak*. = Helikon, szeptember 25. 9–12. p.
896. VÖRÖS István: *Az Astoriától a Kli-
nikáig*. búcsú a mágiikus realizmustól.
= Kalligram, 9/4–9. p.
897. VÖRÖS István: *Autós temetés*. = Hol-
mi, 9/1204–1211. p.
898. ZALÁN Tibor: *A visszaszerzett szív*. =
Élet és Irodalom, augusztus 22. 18. p.
899. ZALÁN Tibor: *Zorád Ernő meg a Ha-
lál*. = Élet és Irodalom, szeptember 19.
18. p.
900. ZENTAI Adél: *Carpe Diem*. = Tiszatáj,
8/98–99. p.

Hosszúpróza

901. BÁLINT Péter: *Gordonkamuzsika*.
(Részlet a szerző Hangok csupán c. ké-
szülő regényéből.) = Új Forrás, 7/
9–23. p.
902. BÁLINT Péter: *Vészélyes viszonyok*.
(Részlet a szerző Hangok csupán c. ké-
szülő regényéből.) = Tiszatáj, 8/64–84. p.
903. BOGDÁN László: *A kintrekedtek*.
Befejező rész. = Helikon, szeptember
10. 12–14. p.
904. BOGDÁN László: *A kintrekedtek*. (Rész-
let.) = Helikon, augusztus 10. 12–13. p.
905. BOGDÁN László: *A kintrekedtek*. (Rész-
let.) = Helikon, augusztus 25. 14–15. p.

906. BÖSZÖRMÉNYI Zoltán: *Az éj puba tes-
te*. Regényrészlet. = Várad, 7–8/7–21. p.
907. BUDA Ferenc: *Világ, világom*. V.
[Részlet egy önéletrészletéből.] = Hí-
tel, 9/6–28. p.
908. CZAKÓ Gábor: *Hosszúalattság*. Re-
gényrészlet. = Bárka, 5/49–56. p.
909. DARABOS Enikő: *Találtam egy köny-
vet*. Túl az ismétlésen. (Pályi András:
Tól. In: uő: Élttem, Másutt, Túl.) =
Holmi, 9/1246–1250. p.
910. GRANASZTÓI Pál: *A Balatonnál*.
Kiadatlan rész a „Vallomás és búcsú”-
ból. = Holmi, 9/1180–1183. p.
911. GYIMESI László: *Fel, fel, még maga-
sabbra!* (Részlet az „Akkor repültem,
vagy nem repültem?” című regényből.)
= Ezredvég, 8–9/28–30. p.
912. HADABÁS Ildikó, H.: *A vízimolnár
fia*. (Regényrészlet.) = Duna-part, 3/
50–68. p.
913. HERCZEG Ferenc: *Szelek szárnyán*.
(Részlet.) = Életünk, 8/15–19. p.
914. KISS Tibor Endre: *Inkognitó*. (Regény-
részlet.) = Kalligram, 7–8/30–38. p.
915. KONCZEK József: *Damó*. (Részlet a
regényből.) = Napút, 6/55–57. p.
916. KÖRÖSI Zoltán: *Szerelmes évek*. Gyá-
vaság. (Részlet egy regényből.) = Kal-
ligram, 7–8/123–133. p.
917. KÖRÖSI Zoltán: *Szerelmes évek*. gyá-
vaság. (Részlet egy regényből.) = Mű-
hely, 5/51–53. p.
918. KÖRÖSI Zoltán: *Szerelmes évek*. gyá-
vaság. [Regényrészlet.] = Holmi, 8/
1062–1083. p.
919. LŐRINCZ György: *Könyvomor*. (Rész-
let a Beszűg voltam, szívem! című ké-
szülő regényből.) = Székelyföld, 8/
21–53. p.
920. MÁRAI Sándor: *A sziget*. (Részlet.) =
Életünk, 8/66–67. p.
921. NAGY Koppány Zsolt: *Rövidtörténetek
Eckler Ágost hagyatékából*. (Részlet az
Amelyben Eckler Ágostra emlékezünk
című, készülő regényből.) = Székely-
föld, 8/59–62. p.
922. NEMESSURI Zoltán, W.: *Végvidék
(Regényrészlet)*. = Életünk, 9/42–67. p.
923. PADISÁK Mihály: *Éljen a száműzetés!*
(Részlet.) = Életünk, 8/63–64. p.
924. PÉTERFY Gergely: *Halál Budán*. Re-
gényrészlet. = Kalligram, 7–8/16–24. p.
925. PÉTERFY Gergely: *Halál Budán*.
(Részlet.) = Élet és Irodalom, augusz-
tus 1. 19–21. p.
926. SÁNDOR Iván: *A Professzor és Lilly*.
(Fejezet az Argoliszi-öböl című re-
gényből.) = Jelenkor, 9/921–934. p.
927. SÁNDOR Iván: *Sírdomb a kertben*. Re-
gényrészlet. = Híd, 9/16–23. p.
928. SERFŐZŐ Simon: *Fészekbagyók*. (Kis-
regény, I. rész.) = Kortárs, 9/4–30. p.
929. SPIEGELMANN Laura: *Édeskevés*. =
Alföld, 9/9–12. p.
930. SPIEGELMANN Laura: *Édeskevés*.
(Részlet a Magvető Kiadónál a
közeljövőben megjelenő regényből.) =
Holmi, 8/1000–1005. p.
931. SZANISZLÓ Judit: *Neszbarisnya. Öl-
tözz, fül! (I)*. = Holmi, 9/1219–1235. p.
932. SZANTÓ T. Gábor: *Juli*. 3. (Részlet.)
= Élet és Irodalom, augusztus 8.
20–21. p.
933. SZANTÓ T. Gábor: *Juli*. 4. (Részlet.)
= Élet és Irodalom, augusztus 15.
20–21. p.
934. SZANTÓ T. Gábor: *Juli*. 5. (Részlet.)
= Élet és Irodalom, augusztus 22.
19–22. p.
935. SZINNYEI Ottmár: *Magyar lobogó az
Adrián*. (Részlet.) = Életünk, 8/
24–26. p.
936. ZELNIK József: *Az Antikrisztus inge*.
(Részlet a készülő új Tengerkönyvből.)
= Magyar Napló, 8/21–25. p.

(Összeállította: F. BIRKUS ILONA)